

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה ו' (תשפ"ב)

מאמרים נבחרים משכונת חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
מכתבם וכלשונם מותר הספרים הקדושים

משכמים

זהר המבואר
הפטר והקבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרון מצלי בכח'

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

איציק פניני ההספדות

משפטים

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א
שְׁמַעְתִּי מְמוֹרֵי, כִּי הַעוֹשֶׂה מְצוּה גְדוֹלָה אוּ לֹמֵד
תּוֹרָה הַרְבֵּה וְהִתְפַּלֵּל בְּכֹנֶנָה, לֹא יִכְנִיס בְּלִבּוֹ שׁוֹם
הַתְּפָאֲרוֹת שֶׁהוּא עֹשֶׂה זֹאת, כִּי אִם מְלָכוֹת שְׂוָקְרָא 'אֲנִי'
מִן 'אֲדָנִי' הִיא עֲשֵׂתָה זֹאת, מֵה שְׂאִין בֶּן אִם מִתְּפָאֵר לֹמֵר
שֶׁהוּא בְּעֶצְמוֹ זֶה, אִז גּוֹרֵם חֵס וְשְׁלוֹם שְׁמִסְתַּלֵּק ' מִן אֲנִי
וְנִשְׂאָר אֵן וְכוּ', וּדְפַח"ח

(תולדות יעקב יוסף קרח)

אוצר פניני החסידות

התם סופר | כל שנת השמטה היא בבחינת יום כפור | דברי מוסר שאמר התתם סופר בשנת השמטה תקנ"ב לאחר חלי ומגפה שהיה בשנת תקנ"א

נתבות שלום | מצות השמטה - אמונה בהיך ללא ספקות | משל מהרה"ק מרוזין זיע"א

גני יוסף | ענין השמטה - לשמט עצמו מעניי העולם הזה ולזכר שהעקר הוא המנוחה באלף השביעי שלכו שבת

בית ישראל | השמטה כעין שבת לענין ישוב הדעת וחשבון הנפש

רב טוב | פרות שביעית קדושים כמאכלי שבת ומזככים נפש האוכלם

תפארת ציואל | נתנה רשות לרופא לרפאות - למי שאין לו שלמות הבטחון בבוא יתברך

דגל מתנה אפרים | מי שמלא באמונה ובטחון אינו זקוק לשום רפואה

אגרא דקלה | נתנה רשות לרופא לרפאות אף ורק כדי להקלש ההשגחה בדרך הטבע

לקוטי מוהר"ו | רק לאחר שעושו פדיון נפש יש לרופא רשות לרפאות

עשר אורות | נתן לרופא רשות רק לרפאות ולא ליאש

אור הגנוז לצדיקים | עקר ההדוש הוא פאשר האדם מתנהג במעשיו הנשמיים בקדושה

יטב לב | יש לעבד את הבורא גם באכילה ושתיה ומשאו ומתנו | באור 'לא יהיה בר עקר ועקרה' על דרך העבודה

דברי יחזקאל | כל התנהגות הבורא עם האדם הוא טוב ואין לומר שאם היה באופן אחר היה טוב יותר

אמרי חיים | רמז נפלא בדברי רש"י במעלת תשובה בשמחה שדונות נעשים נזקיות

תורה אור | 'בורא יקונה' - שתי סדרי השתלשלות

מוחשף הלבן | הקב"ה ישלם לנו לעתיד לבוא במיטב

אמרי אמת | יש לקשר עצמו באהדות עם כלל ישראל טרם עשית כל מצוה

זרע קדש | רמז נאה על דרך האמתית בהחזקת תלמיד חכם

דברי ישראל | יש ליתור להצניע עבודתו ולא לפרסמה בעיני אחרים

מוחשף הלבן | הכועס נעשה חלקו של הס"מ

תורת היהודי הקדוש | אין לסמוך רק על עבודת הצדיק

נעם אלימלך | על ידי זכירת הסיים שנעשו במועדים מעוררים שמחה אצל הקב"ה ונפעלים אף עמה

פתוחי חותם | נסח התפלה מועיל לכל אדם

לקוטי שיחות | באור הנראים בדברי רש"י שלא תהיה משפלה וגו' הוא המשוך לפסוק 'ועבדתם את ה' אלוקיכם וברך את לחמך וגו' ..

לב שמחה | 'משנכנס' אדר מרבין בשמחה - מינן בשבת מבוכים

יכהן פאר | 'אדר' - אלופו של עולם דר, על ידי מדת השמחה זוכים להשראת השכינה | הטעם שראש חדש אדר על פי רב בפרשת תרוינה

תפארת שלמה | מאכלי שבת משפיעים רפואה

מאור עינים | על ידי שמירת שבת מתעוררת רפואה

אור לשמים | בשבת קדש אין צורך להתפלל עבור הרפואה כי השבת מבקשת עבור האדם

לקוטי חידושים | מעשה הקרב הקדוש רבי אברהם משה מפרשיסא זיע"א

שו"ת מנחת דוד | באור נחמד על 'שבת היא מלועך ורפואה קרובה לבוא'

דברי חיים | 'שבתו יתן ורפא ורפא' - הוצאות שבת מונעות הוצאות רפואה

אוצרות גאוני הדורות

איל המלאים | משה רבנו שידע להיכן הידיו נוטה על פי רוח הקדש נאסר בעשית פשרה

ציון במשפט תפדה | שלשה דברים המסיעים לקיום המשפטים והדינים

חכמת התורה | שמיעת און השמאלית 'לא תגב'

אזור אליהו | רפואת הנזק מכח תשובת המזיק

בן דוד | הנוסק בתורה בשבתות וימים טובים אינו נענש על בטול התורה של ששת ימי החל

אמרי שפור | ה' הצית אש בציון וד' עתיד לבנותה

אלף המגן | תשלומי שנים להקב"ה

ידות אפרים | סגלת קריאת שמע להכניעת הציר הרע

ויען שמואל | כשאינו ללנה לשלם אסור למלוה לעבר לידו

פני מבין | אסור אמירת שקר להציל את הנפאי

יוסף אברהם | הקשר בין מצות כפורים לאסור בשול בשר וחקב

שמן הטוב | הנשמר מאכילת בשר וחקב וזכה לצלם אלקים

בני יצחק | בטול עבודה ויה של ישראל

דברים אהדים | אין הקב"ה מביא תקלה במאכליהם של הצדיקים

חמדת ישראל | אמירת קריאת שמע בלא תגלן

הד"ר נאה | קריאת שמע בלא כונה כאלו מעיד עדות שקר

שינוי מצוה | השקפת האומר שמע שמע פעמים

בית אשר | קבלת על מלכות שמים באמירת קריאת שמע

מעשי צדיקים

ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה

זוהר הקדוש | עם פירוש הכתר והכבוד

נושאים בפרשת משפטים

והשביעת תשמטנה – מצות השמטה

חתם סופר

רבי משה סופר זיע"א

כל שנת השמטה היא בכחינת יום כפור | דברי מוסר שאמר החתם סופר בשנת השמטה תקנ"ב לאחר חלי ומגפה שהיה בשנת תקנ"א

והנה עתה תכלה שנה וקללותיה שנת כל ראש (תקנ"א) לחלי בעונותנו הרבים, כאשר ידענו מרב חלינו בעונותנו הרבים אשר עברה עלינו, ותחל עלינו שנה וברכותיה שנת רופא חולי כל בשר (תקנ"ב) לפ"ק, והיא שנת שמטה.

לרמז לנו כי לא במקרה ומזל קרה לנו כל מה שעבר עלינו, כי זה כל פרי השמטה להודיע כי לה' הארץ, ויש אשר לא יזרע ולא יאסף ואפלו הכי ועשתה התבואה לשלש שנים בטבע המזלות ושבתה הארץ שבת לה', וכשפגמו ישראל בשמטה גלו וכתוב ויהלכתם עמי קרי' (ויקרא כו כג).

כי הכופר בשנת השמטה, תולה עצמו במקרה ומזל, והשומרה אזי כל השנה יש לו דין יום כפור שנקרא שבתון בפסוק, 'שמיתה' גימטריא שס"ד כמו שאמרו חז"ל (יומא כ.) שס"ד יומי אית ליה רשות לבד מההוא יומא.

ואף על פי שבעונותנו הרבים אין שמטה נזהגת בזמן הזה חוץ מהשמטת כספים לכמה פוסקים, ולזה היה זמן להזכיר ערב ראש השנה הבא עלינו לטובה אם ירצה השם בסוף השנה, מפל מקום יש לנו להתעורר בכיוצא בזה פעין זרע הארץ, והוא חטא גדול רחמנא לצלן, לכן מז"ל נוטריקון מוציא זרע

לבטלה ומי שאינו משמר ברית קדש פוגם בשמטה עליונה ולזה כתוב תמן (ויקרא כו טז) 'וזרעתם לריק וזרעכם', הא פי' צד, 'ואכלהו איביכם' - הקלפות רחמנא לצלן (דרשה לערב יום כיפור תקנ"ב):

נתיבות שלום

רבי שלום נח מסלונים זיע"א

מצות השמטה – אמונה בהירה ללא ספקות | משל מהרה"ק מרוז'ין זיע"א

תכלית מצות שמטה היא, שתהא אמונת בהירה בלא שום ספקות, בבחינת אמונת האיקרים, שיאמין כי הקדוש ברוך הוא זן ומפרנס, ופרנסתו אינו תלויה בשום מעשים וגורמים.

וכמו שהמשיל הרב הקדוש מרוז'ין זיע"ע ענן זה, למכניס אורחים שהיה מפרנס ומאכיל כל הבא במחצתו, ושמע מזה עני אחד שהיה רעב מאד והלך אליו, וברכפו נכנס בטעות לבית שכנו שהיה איש רע מעללים ובקש ממנו שיאכילו, ואמר לו שכדי לקבל אכל עלי לעבד, וכך העבירו בפרך כל היום תמורת אכלו, ובסוף היום כששכעו מנתו שלחו לאותו מכניס אורחים שהיה מפרנס לכלם בחנם.

על דרך זה היא פרנסתו של אדם בעולם הזה, שאינה תלויה בשום גורמים, בין אם עובד למענה בין אם לאו, שתמיד יש לו די פרנסתו מהקדוש ברוך הוא, וכל העבודה וטרח הפרנסה היא מחמת הגזרה על חטא אדם הראשון 'בזעת אפיה תאכל לחם' (בראשית ג ט).

איתא בספרים שבשבת יכול האדם להתישב ולראות המצב שלו ואז הוא מתבייש לפני השם ויחבר, כדאיתא בראשית ירא בשת, ועל ידי הבושה בא להתקרבות להשם ויחבר, כן ענין השמטה, שעל ידי השמטה יכול האדם להתישב ולראות מצבו, ועל ידי זה מגיע לבושה לפני השם ויחבר וכל המתבייש לא במהרה הוא חוטא רק יכול גם כן לתקן מעשיו, ולאחזת אבותיו ישוב (בהר תשכ"א):

רב טוב

רבי יקותיאל יהודה מסינעט זיע"א

פרות שביעית קרושים כמאכלי שבת ומזוככים נפש האוכלם

במאכלי שבת קדש שאמרו חכמים (שבת ק"ט.) תכלין יש לנו ושבת שמה, שאז מלח הקנה בששי על שבת קדש נתקדש המאכל בקדשת שבת והוא מזכך נפש האדם הישראל. וכזה מצינו טוב טעם על מה שכתבו תוס' שנוהגין לכסות הלחם במפה בשבת, ורמ"א כתב שאוכלין פשטידא בשבת זכר למן, והקשו המפרשים מה ענין מן לשבת, הלא אדרבא המן לא ירד בשבת.

אלא היא אשר דברתי, שזכר למן, כמו שהמן היה מזכך הנפש כמו כן מאכלי שבת. וענין הזכור היא על ידי קדשה הרוחניות שבו המעטף בגשמיות המאכל ואינו נראה כל כך, צריך לכסות המאכל ולאכל פשטידא המכסה זכר למן שהרוחניות שבו המכסה היה מזכך הנפש. וזה טעם לשבת.

וכן היה בשמטה – שעל ידי שביתות הארץ בשמטה נתקדש המאכל עד שזכך נפש האוכלו, וזהו שגאמר ויהיה שבת הארץ לכם לאכלה (ויקרא כה ו'), 'לכם' בעבורכם, והבן:

וזהו ענין מצות השמטה – שיאמין בכהירות באמונת האיקרים פי פרנסתו אינה תלויה בשנה, והיא מבטחת לו מאת הקדוש ברוך הוא בין אם יעבד אותה ובין אם לאו, ומלכת אמונה זו מפקיר שדהו ונוטשה בשנת השמטה במצות הקדוש ברוך הוא:

גני יוסף

רבי יוסף מסטאנוב זיע"א

ענין השמטה – לשמט עצמו מעניני העולם הזה ולזכר שהעקר הוא המנוחה באלף השביעי שכלו שבת

ענין שמטה – שיזכר האדם תכלית בריאתו הוא האלף השביעי שכלו שבת, תענוג הנשמות בהשגות התורה ובטול היצר הרע מתאוות עולם הזה, והוא מנוחת הנפש ממלחמות היצר הרע ובטול מחשבות והדאגות, כמו שאיתא בזהר בפרשת שלח שאמרו בגן עדן לרבי שמעון בר יוחאי אי רבי פאן אין יגון ואנחה וטרדות ודאגות, רק הכל שמחה ותענוג ודבקות הנשמה בהקדוש ברוך הוא. וזהו פרוש 'שמטה' שמשמט עצמו מתאוות עולם הזה בזכרו תכלית בריאותו באלף השביעי (פרשת

בהר):

בית ישראל

רבי ישראל מגור זיע"א

השמטה כעין שבת לענין ישוב הדעת והשבון הנפש

פרשת השמטה שנקראה שבת, כעין השבת, השבת מישר את האדם וכא לישוב הדעת, וכן שנת השמטה להתבונן האדם אחר עבודת שש שנים, וזהו יסוד גדול בעבודת השם לידע על מה נבא ומה עליו לתקן, וזה על ידי התבוננות וישוב הדעת וכו'.

ורפא ורפא

תפארת עזיאל

רבי עזיאל מייזליש זיע"א

נתנה רשות לרופא לרפאות – למי שאין לו שלמות הבטחון בכורא יתברך

ורפא ורפא (כא יט), מלמד שנתן רשות לרופא לרפאות (ברכות טו). פי לכאורה הוא תמוה, אשר עינינו רואות שעל פי דרך הטבע מתו כמה בני אדם אשר לא היה להם רופא להתרפאות, וידוע דרכי הרפואה, למשל אם גבר החמימות באדם נותן לו הרופא איזה עשב שטבעו לקרר וכדומה, והוא יתברך ברא הכל, אם יש פח בעשב לקרר מהיכי תיתי לא יהא פח בו יתברך לקרר בלי עשב ורופא.

אך האמת הוא, מי שהוא משגח מאתו יתברך, בודאי ירפאהו בלי עשב ורופא, אך יש בני אדם אשר סר השגחתו יתברך מאתם ומסרם לטבע, ואם יש רופא ועשב נתרפאים ואם לאו ימותו, פי הוא יתברך אין משגיח עליהם.

ועל זה נאמר שנתן רשות לרופא לרפאות. ורישא דקרא הוא 'אם קום והתהלך בחוץ', פרושו שאינו משגח ומדבק בפנים בו יתברך, אלא בחוץ בדרך הטבע כנ"ל – ורפא ורפא נתן רשות לרופא לרפאות:

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

מי שמלא באמונה ובטחון אינו זקוק לשום רפואה

בזוהר הקדוש ובאתר דלית זין תמן סממנים מתבצעי ובאתר דאית זין לית תמן סממנים מתבצעי, יש לומר בזה, דהנהגה מי שמתזיק תמיד באמונה ובטחון בהשם יתברך,

אז אין צריך לשום רפואה לעשות, כי אף שגאמר 'ורפא ורפא' (כא יט), הוא שנתן רשות לרופא לרפאות, אבל מי שיש לו אמונה ובטחון בשלמות אינו צריך לשום רפואה לעשות.

וזה יש לומר שמרמז, באתר דאית זין, הינו הקדוש ברוך הוא, כמו שכתוב ויחפף כ"ן הטוב' (שיר השירים ז ט), 'לית תמן סממנים מתבצעי' וכו'.

אם היתה האמונה תקועה תמיד בלב האדם לא היה צריך לרפואות כלל

כשצריך להשיב נפש מישראל, הן ברוחניות הן בגשמיות, אי אפשר להשיב כי אם בקדושה בריך הוא ובאורייתא – אשר משם אנו חיים, ומה שאנו רואים שלפעמים משיבים נפש חולה על ידי רפואות או שמות וקמיע או סגלות, על כרחך שהם ממש התורה, פי הכל נכלל בתורה, דהיינו אלוקות ורפואות וסגלות ושמות, ולית בה חסר כלום.

ואם היה האמונה תקועה תמיד בלב כל בני האדם בה' והיה ה' מבטחו, בודאי לא היה צריך לרפואות או לשום דבר, רק לחסד אל, או על ידי תפלה לעורר חסד אל יתברך עליו להשיב את נפשו, או על ידי למוד תורתנו הקדושה, כמו שכתוב (משלי ד כב) 'ולכל בשרו מרפא', אך מתמת חסרון אמונה חס ושלום צריכין לפעמים לרפואות או לשאר דברים (פרשת בראשית ד"ה בראשית):

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

נתנה רשות לרופא לרפאות אך ורק כדי להלביש ההשגחה בדרך הטבע

הגם שצוהה התורה להנהיג כמנהג דרך ארץ בטבעי, דהיינו חרישה וקצירה (ברכות לה:),

סם פלוני ואיש פלוני, כְּדִי שִׁימְשֶׁךְ הַחוּלָאֵת
עַד יוֹם פְּלוֹנִי, כִּי כִפִּי הִזְמַן שְׁצָרִיךְ שִׁימְשֶׁךְ
הַחוּלָאֵת, כֶּף גּוֹזְרִין הַסְּבוּת לְרַפּוּאָתוֹ, כְּדִי שְׁלֵא
יִכַּל לְהִתְרַפּוּאֵת עַד שִׁנְדַּמְנוּ יַחַד סְבוּת אֱלוֹ:
סם פְּלוֹנִי וְאִישׁ פְּלוֹנִי, בְּאִפְּן שְׁלֵא יִהְיֶה לוֹ
רַפּוּאָה כִּי אִם בְּיוֹם פְּלוֹנִי.

אבל כְּשֶׁעוֹשִׂין פְּדִיוֹן וּמִמְתִּיקִין הַדִּין, וְאִזִּי
נִתְבַטַּל הַגְּזֵרָה, אִזִּי קִדְּם שְׁגוּזְרִין דִּין
אַחַר, כִּי כְּשֶׁנִּמְתַּק דִּין זֶה אִזִּי גּוֹזְרִין דִּין אַחַר,
וּבֵינָן כֶּף וּבֵינָן כֶּף, דְּהֵינּוּ אַחַר הַמְּתַקֵּת הַדִּין
הַרְּאשׁוֹן קִדְּם שְׁגוּזְרִין דִּין אַחַר, אִזִּי יִכּוֹל
הַרּוֹפֵא לְרַפּוּאֵת הַחוּלָה עַל יְדֵי סְמִים, כִּי אִזִּי
אֵין דִּין, וְאִזִּי יִכַּל לְהִתְרַפּוּאֵת עַל יְדֵי אִיזָה
סם שִׁיְהִיָּה, כִּי אֵין צָרִיךְ דְּוָקֵא סם פְּלוֹנִי וְכוּ'
מֵאַחַר שְׁאֵין דִּין כְּנ"ל.

נמצא שְׁאֵי אִפְשָׁר לְרּוֹפֵא לְרַפּוּאֵת כִּי אִם
עַל יְדֵי פְּדִיוֹן, שְׁצָרִיכִין לַעֲשׂוֹת פְּדִיוֹן
תַּחֲלָה לְהַמְתִּיק הַדִּין, וְאָז דִּיקָא יֵשׁ רְשׁוּת
לְרּוֹפֵא לְרַפּוּאֵת כְּנ"ל.

וזהו וּרְפֵא יִרְפֵא (עַם שְׁמֵי הַסְּבוּת) מִסְפַּר פְּדִיוֹן
נִפְשׁ'. כִּי עֵקֶר הַרְּפּוּאָה עַל יְדֵי פְּדִיוֹן
דְּוָקֵא, עַל יְדֵי שְׁמִמְתִּיקִין הַדִּין. וְזֶה שְׁאִמְרוּ
רַב"ל (בְּרַכּוֹת ס') 'מִכָּאֵן שֶׁנִּתְּנָה תוֹרָה רְשׁוּת לְרּוֹפֵא
לְרַפּוּאֵת'. 'מִכָּאֵן' דִּיקָא, הֵינּוּ אַחַר הַפְּדִיוֹן, אָז
דִּיקָא יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְהַרְּפֵא לְרַפּוּאֵת, כִּי קִדְּם
הַפְּדִיוֹן אֵין רְשׁוּת לְהַרְּפֵא לְרַפּוּאֵת, כִּי צָרִיךְ
לְהִתְרַפּוּאֵת עַל יְדֵי סם פְּלוֹנִי וְכוּ' כְּנ"ל. רַק
אַחַר הַפְּדִיוֹן וְהַמְתַּקָּה אָז יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְרַפּוּאֵת
כְּנ"ל (ח"ב תוֹרָה א):

עשר אורות

ר' אברהם יעקב מסאדיגורא זיע"א

נתן לרופא רשות רק לרפואת ולא ליאש

כתב לִי כְּבוֹד גִּיסֵי הַרְּב הַצְּדִיק בְּנֵן שֶׁל
קְדוּשִׁים מוֹרְנוּ הַרְּב יוֹסֵף הַאֲגַעֵר שְׁלִיט"א

וּנְתַן רְשׁוּת לְרּוֹפֵא לְרַפּוּאֵת (בְּרַכּוֹת ס), הוּא הַכֹּל
בְּכַדִּי שִׁיְהִיָּה מְלַבֵּשׁ הַהִשְׁגָּחָה בְּטַבַּע בְּכַדִּי
שִׁיְהִיָּה עוֹלָם הַנִּסְיוֹן. אַבְּל שׁוּם פְּעֻלַּת הַטַּבַּע
לֹא תִפְעַל בְּזוּלַת הַשְׁגָּחַת הַבוֹרָא, וְהוּא מְשַׁדֵּד
הַטַּבְעִיִּים כְּרָצוֹנוֹ עַל יְדֵי תְּפִלַּת יִשְׂרָאֵל. וְהִנֵּה
הַפְּתָאִים אֲשֶׁר לְבָם נִפְתָּה אֲלֵיהֶם בְּחֻכְמַתָּם
וּבִינְתָּם הַפְּתִיּוֹת, (מַעוּלָם) [מַעֲלִים] בְּדַעְתָּם שְׁרַק
הוּא הַכֹּל בְּטַבַּע, תַּפַּח רוּחָם וּנְשַׁמְתָּם לֹא
בְּאֵלָה חֵלֶק יַעֲקֹב (פְּרַשְׁת לך לך):

לקוטי מוהר"ן

רבי נחמן מברסלב זיע"א

רק לאחר שעושיין פדיון נפש יש לרופא רשות
לרפואת

באמת אַחַר הַמְּתַקָּה וְהַפְּדִיוֹן, אָז דִּיקָא טוֹב
לְרַפּוּאֵת הַחוּלָה עַל יְדֵי רַפּוּאֵת, כִּי
אִזִּי דִּיקָא אַחַר הַפְּדִיוֹן וְהַמְּתַקָּה יֵשׁ רְשׁוּת
לְרּוֹפֵא לְרַפּוּאֵת.

כי הִנֵּה בְּאֵמַת, אִיךְ יִכּוֹל הַרּוֹפֵא לְחַגּוֹר מִתְּנִי
לְרַפּוּאֵת הַחוּלָה עַל יְדֵי רַפּוּאֵת וְסְמִים,
הֲלֹא אֵינוּ יוֹדֵעַ הַסֵּם הַצָּרִיךְ לְרַפּוּאֵת אוֹתוֹ
הַחוּלָה, כִּי יֵשׁ סְמִים הַרְּבָה שֶׁהֵם מְסַגְּלִים
לְרַפּוּאֵת הַחוּלָאֵת, אָךְ בּוֹדַי הַחוּלָה אֵינוּ יִכּוֹל
לְהִתְרַפֵּא כִּי אִם עַל יְדֵי סם פְּלוֹנִי הַמִּיחַד
לְרַפּוּאָתוֹ, כִּפִּי שְׁנַגְזוֹר לְמַעְלָה.

כמו שְׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְכַרְכָּה (עַבּוּדָה
וְזֶה נֵחָ) שְׁגוּזְרִין לְמַעְלָה שִׁיתְּרַפֵּא עַל יְדֵי
סם פְּלוֹנִי וְעַל יְדֵי אִישׁ פְּלוֹנִי בְּיוֹם פְּלוֹנִי, וְאִם
כֵּן אִיךְ יִכּוֹל הַרּוֹפֵא לְהַכְּנִים עֲצָמוֹ לְרַפּוּאֵת,
הֲלֹא אֵינוּ יוֹדֵעַ הַסֵּם שְׁנַגְזוֹר לְמַעְלָה. אַבְּל אַחַר
הַמְּתַקָּה וְהַפְּדִיוֹן אָז יִכּוֹל לְרַפּוּאֵת.

כי מֵה שְׁצָרִיךְ שִׁיתְּרַפֵּא דִּיקָא עַל יְדֵי סם
פְּלוֹנִי וְאִישׁ פְּלוֹנִי, הוּא מְחַמַּת מִדַּת הַדִּין,
שְׁכִפִּי מִדַּת הַדִּין נִגְזוֹר, שִׁימְשֶׁךְ הַחוּלָאֵת עַד
אוֹתוֹ הִזְמַן יוֹם פְּלוֹנִי, וְעַל כֵּן נִגְזוֹר שְׁלֵא יִכַּל
לְהִתְרַפּוּאֵת כִּי אִם עַל יְדֵי סְבוּת אֱלוֹ, דְּהֵינּוּ

והוא הפונה המכוונת לאותו דבר, אבל עקר המפתח להיות כגוב השוכר הכל, דהיינו לשבר הלב בהכנעה גדולה, וישבר המסך המבדיל שעל ידו הוא ההסגר לאדם.

באור הכתובים על דרך הג"ל

וזהו שנאמר **אם במחלת ימצא הנגב**, פרוש שיהיה שוכב במחלתו, ולא יעשה אכילה ושתייה זו לשם שמים, כי אם לתאנה גשמיית, והכה ומת על ידי יצר הרע. אין לו דמים, שהוא הנפש, כי הדם הוא הנפש וחיות של אדם, ודמים פרושו נפש חיה, שתאות היצר הרע ממיטה לאדם והרי הוא כמו שאר בעלי חיים שאינם מדברים.

אבל אם זרחה השמש עליו, דהיינו שהיה פונותו לשם שמים, שעל ידי זה אם זרחה השמש שרמוז באור הגדול של שמש ומגן ה' צבאות (עפ"י תהלים פד יב) זרח עליו, אז דמים לו, וכאדם הוא חשוב ויש לו נפש וחיות.

שלם ישלם, פרוש בשכל הזה לכוון אפלו במעשים גשמיים שמסוה הגשמיות פרוש על פניהם, אפלו הכי כוון שיזרח עליו אור דשמש ומגן ה' צבאות בשכל הזה, שלם לעצמו יראה שיהיה שלם במדה זו, וגם ישלם לאחרים למד להם בן. אם אין לו, זה השכל והחכמה, ונמכר בנכותו, לסטרא אתרא חס ושלום על ידי שנמשך אחר תאנה גשמיית:

ייטב לב

רבי יקותיאל יהודה מפינעט זיע"א

יש לעבד את הבורא גם באכילה ושתייה ומשא ומתן | באור 'לא יהיה בדך עקר ועקרה' על דרך העבודה

לא תהיה משכלה ועקרה בארצך (כג כח). על

מטוסמניץ, וזה לשונו: שמעתי בשם הרב הקדוש רבי אברהם יעקב זצלה"ה מסאדיגורא, אשר בא אחד לפניו בבכיה גדולה שיש לו חולה בביתו לא עלינו, מה שהרופאים יאשו אותו. ואמר הרב הקדוש: כתוב בתורה ורפא ירפא, ודרשו חז"ל מאן שנתן רשות לרופא לרפאות. הנה רק לרפאות נתן לו רשות אבל לא ליאשו. ודברי פי חכם חן (עשר אורות כתי"י – קובץ היכל הבעש"ט כח):

התקדשות בעת העסוק במעשים גשמיים

אור הגנוז לצדיקים

רבי אהרן מאפטא זיע"א

עקר החדוש הוא כאשר האדם מתנהג במעשיו הגשמיים בקדשה

אם במחלת ימצא הנגב כו' (כב א). כי בשלומד אדם תורה או מתפלל אין חדוש כל כך שיוכל לעשות לשם שמים, אלא עקר החדוש הוא לעשות לשם שמים בדברים גשמיים, כגון תאות המשגל ואכילה ושתייה.

זהו בחינת בא במחלת

והנה זהו במשל כמו גנב החותר מחתרת לבוא לבית, ואינו הולך דרך הפתח, כן בא זה לבית ה' על ידי עבודה זו, ואין היצר הרע מרגיש בו לבטלו. על כן אמרו רז"ל (ברכות נה) שלחן מכפר ודומה למזבח.

הכנעה הוא מפתח הפותח כל הדלתות

ובשם הרב מורנו דב (המגיד מעורר טש) משל על זה הענין, שיש לכל מסגר מפתח שפותח בכיון, ולפי המסגר בן מכוון המפתח, ויש גנבים שפותחין בלי מפתח, דהיינו שוברין המסגר, בן הענין שיש לכל דבר נעלם מפתח.

הַרְמוּ בַפְּסוּקִים

וְזָהוּ שֶׁנֶּאֱמַר לֹא תִהְיֶה מִשְׁכַּלָּה וְעַקְרָה בְּאֶרֶץ – אָפְלוּ בַעֲת שְׂאֵתָה עוֹסֵק בְּעִנְיָנִים אֲרֻצִּים וְגִשְׁמִיִּים כְּמוֹ אֲכִילָה וְשִׁתִּיה וּמִשָּׂא וּמִתָּן, שְׁגָם בְּזֶה צָרִיף לְעַבְדֵי אֵת הַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ, כְּדַכְתִּיב 'בְּכָל הַרְבֵּיךָ דַּעְהוּ' (משלי ג ט) וְכָל מַעֲשֵׂיךָ יִהְיוּ לְשֵׁם שְׁמַיִם (אבות פ"ב מ"ב), וְכַמְבֹאֵר בְּאוֹרֵחַ חַיִּים סִימָן רל"א. וְעַל דָּרָךְ זֶה אָמַר הַפְּעַל שֵׁם טוֹב: 'אַרְץ יִשְׂרָאֵל', רְצוֹנוֹ לֹמַר אָפְלוּ הָאֲרֻצִּיּוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל 'גְּבוּהַ מִכָּל הָאֲרֻצוֹת' (קידושין ט).

וְאִזּוֹ אֵת מִסְפַּר יְמֵיךָ אֲמַלֵּא, כִּי כִּלְוֹן שְׁוִין לְטוֹבָה וְלֹא נֶחֱסַר וְלֹא נִפְקַד מִמֶּנּוּ אָפְלוּ שְׂעַת אֲכִילָה וְשִׁתִּיה וּמִשָּׂא וּמִתָּן, כִּי מִחֻשְׁבָּתוֹ דְּבוּקָה תְּמִיד בַּה'. וְזָהוּ שֶׁנֶּאֱמַר לְמַעַלָּה (פסוק כה) 'וְעַבְדְּתֶם אֵת ה' אֱלֹהֵיכֶם וּבְרַךְ' – שְׁתִּיהֵי עוֹבֵד – אֵת לְחֻמְךָ וְאֵת מִימֵךְ, רְצוֹנוֹ לֹמַר עִם לְחֻמְךָ וּמִימֵךְ, וְהִבֵּן:

פְּרֻשֵׁת מִשְׁפָּטִים

בְּנֻדָּאֵי טוֹב, וְאִין לֹמַר שְׂאֲפֹשֶׁר אִם הִיָּה כֶּף הִיָּה טוֹב וְאִם הִיָּה כֶּף הִיָּה טוֹב, אִף צָרִיף לִידַע וְלִהְאָמִין שְׂפֹאֲשֶׁר יִנְהַג הַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ בְּנֻדָּאֵי הוּא טוֹב. וְזָהוּ שֶׁאֲמַר 'לֹא יִבְקַר בֵּין טוֹב לְרַע וְלֹא יִמְרְנוּ'.

אִךְ אִם הַצְּדִיק רֹאֵה לְפַעְמִים שֶׁהוּא דִין חַס וְשְׁלוֹם וְצָרִיף לְהַמְתִּיקָה, כְּשִׁיְהִיָּה מְזַה הַהַמְתִּיקָה כְּבוֹד הַבּוֹרָא, הִרִי זֶה רְצוֹן הַבּוֹרָא לְהַמְתִּיקָה. וְזָהוּ שֶׁאֲמַר 'וְאִם הִמְרִי וְיִמְרְנוּ, פְּרוּשׁ אִם יִמְתִּיק הַדִּין, וְהִיָּה הוּא וְתִמְוֹרְתוֹ הִיָּה קִדְשׁ', צָרִיף לְהִיּוֹת פְּנוּתוֹ כִּלּוֹ קִדְשׁ לַה', שְׂיַגִּיעַ מְזַה כְּבוֹד שְׁמַיִם.

הַמְתִּיקַת הַדִּינִים כְּאוֹתִיוֹת שֶׁלִּפְנֵי 'אֱלֹהִים'

וְזָהוּ וְאֱלֹהֵי הַמִּשְׁפָּטִים, וְתַרְגוּמוֹ 'וְאֵלֵינוּ דִּינָא', כְּלוֹמַר וְאֵלֵינוּ הַדִּינִים שְׂצָרִיכִין לְהַמְתִּיקָן.

פִּי מַה שֶׁפְּרֻשְׁתִּי 'לֹא יִהְיֶה כֶּף עָקָר' (דברים י ט) עַל פִּי דְבָרֵי הַנֶּעֱמַם מְגִדִּים רִישׁ פְּרֻשַׁת נַח לְפָרֵשׁ 'אֱלֹהֵי תוֹלְדוֹת נַח נַח' (בראשית ו ט), כִּי אָמְרוּ וְ"ל (סנהדרין יט): כָּל הַמְּלַמֵּד אֵת בֶּן חִבְרוֹ תוֹרָה כְּאֵלוֹ יְלָדוֹ, וְכִמוֹ בֶּן הַמְּלַמֵּד אֵת עֲצוּמוֹ תוֹרָה וְעוֹשֶׂה מַעֲשִׂים טוֹבִים כְּאֵלוֹ הוֹלִיד אֵת עֲצוּמוֹ, וְזָהוּ שֶׁנֶּאֱמַר 'אֱלֹהֵי תוֹלְדוֹת נַח נַח' עֲצוּמוֹ, כִּי 'אִישׁ צְדִיק תָּמִים הִיָּה כו"ו עַל פֶּן הוֹלִיד אֵת עֲצוּמוֹ, עַד כָּאֵן דְּבָרָיו.

וְזָהוּ שֶׁאֲמַר הַפְּתוּב 'לֹא יִהְיֶה כֶּף' בְּעֲצוּמְךָ 'עָקָר וְעַקְרָה' – כִּי אִם תוֹלִיד אֵת עֲצוּמְךָ בְּמִצּוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. וְעַל זֶה אָנוּ מְבַקְשִׁים וּמַעֲבִירֹת שֶׁל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל תְּצִילֵם שְׁלֵא תִפְלְנָה וְלְדוֹתֵיהֶן' (יה"ד אחר אמירת תהלים) הִיָּנוּ תוֹלְדוֹתֵיהֶם שֶׁל צְדִיקִים מַעֲשִׂים טוֹבִים, כִּי אִם יוֹצִיאוּ מִחֻשְׁבָּתָם הַטוֹב מִכֶּחָ אֵל הַפְּעַל הַהוֹלִיד תוֹלְדוֹת מִצּוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים.

אֱלֹהֵי הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׂים לְפָנֵיהֶם (ואילן דינא די תסדר קדמיהו, תרגום אונקלוס) (כא א)

דְּבָרֵי יְחֻזְקָאֵל

רַבִּי יְחֻזְקָאֵל מְשִׁיבָאוּהוּ זִיע"א

כָּל הַתְּנַהֲגוֹת הַבּוֹרָא עִם הָאָדָם הוּא טוֹב וְאִין לֹמַר שֶׁאִם הִיָּה כַּאֲפֵן אַחַר הִיָּה טוֹב יוֹתֵר

וְאֱלֹהֵי הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׂים לְפָנֵיהֶם. תַּרְגוּם אֹנֶקְלוֹס, וְאֵלֵינוּ דִּינָא דִּי תַסְדֵּר קְדָמִיהוּן. הִנֵּה הַצְּרוּף שֶׁל הַחֻדְשׁ הִיָּה [שִׁבְט] יוֹצֵא מְרֹאשֵׁי תְבוֹת שֶׁל פְּסוּק 'לֹא יִבְקַר בֵּין טוֹב לְרַע וְלֹא יִמְרְנוּ וְאִם הִמְרִינוּ וְהִיָּה הוּא וְתִמְוֹרְתוֹ הִיָּה קִדְשׁ' (ויקרא כו א).

רִישׁ לֹמַר בְּפִרוּשׁ הַפְּסוּק כֶּף, שְׁרָמְזָה לְנוּ הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בְּזֶה, דְּצָרִיף לִידַע דְּכָל הַתְּנַהֲגוֹת הַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ עִם הָאָדָם הוּא

אל הבורא, ואם פן התהוות הנברא היא התחדשות יש מאין. וזהו 'בורא'.

אבל אחר כף יש גם פן בחינת השתלשלות העולמות זה מזה דרך עלה ועלול, וזה נקרא 'קונה', שהקנן אינו היות דבר חדש כי אם יציאה מרשות המוכר לרשות הלוקח, שמתחלה היתה הסחורה מנתת בקפסא אצל המוכר ועל ידי הקנן בא לגלוי להלוקח.

וכן בחינת המשכת העלול מן העלה אינו התהוות דבר חדש, כי להוות דבר חדש הוא רק ביכלת הבורא יתברך, אבל המשכת עלה ועלול הוא ענין גלוי ההעלם כמו גלוי הדבור מהעלם המחשבה כו'. ועל זה נאמר 'קונה הכל' להמשיכן מן ההעלם לגלוי אחר שפבר נבראו מאין יש שיף קנן פשנמשף מההעלם לגלוי כו'.

הרמז בלשון הכתוב 'כי תקנה עבר עבר' ו**על** דרך זה יובן פרוש כי תקנה כו'. דהנה פתיב 'בעבר הנהר ישבו אבותיכם' (יהושע כד ב). 'הנהר' הוא בחינת 'נהר יצא מעדן' (בראשית ב י) כמו שאיתא בזהר פרשת אמר שהוא בחינת בינה דאצילות שנמשף להתלבש בפריאה, וזהו 'ומשם יפרד כו'.

ועבר הנהר' הוא מה שלמעלה מבחינת הבינה ושכל המשג, שם ישבו והשרשו האבות. רק מה שירדו הנשמות אחר כף עד שנקראים 'זרע בהמה' (ירמיה לא כו), וזהו רק בחינת הנצוץ הנמשף למטה, על זה שיף לומר פן. אבל שרשו ומקורו הוא אפלו 'בעבר הנהר' שהוא למעלה מהשתלשלות, עד ששם אדם ובהמה שוין, שנה ומשנה קטן וגדול.

ואם פן להמשיף בחינת הדעת בנשמות, הנקראת 'זרע בהמה', אין צריך לזה רק בחינת קנן שהיא המשכה מההעלם אל הגלוי, הינו להמשיף משרשן שהוא בעבר

אשר תשים לפניהם, די תסדר קדמיהון', הינו באותיות הקודמין לשם אלקי'ם הוא ההמתקה:

אלה המשפטים אשר תשים לפניהם (כל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים, ואלה מוסיף על הראשונים, רש"י) (כא א)

אמרי חיים

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א

המו נפלא בדברי רש"י במעלת תשובה בשמחה שזדונות נעשים בזכות

אלה המשפטים אשר תשים לפניהם. פרוש רש"י אלה פוסל את הראשונים ואלה מוסיף על הראשונים. אלה נוטריקון ל'יהודים היתה א'ורה, הינו תשובה מיראה שזדונות נעשו לו כשנגזת, שאז רק פוסל את הראשונים, חטאיו הקודמים. ואלה' נוטריקון ל'יהודים היתה א'ורה ושמחה, כאשר עושה תשובה בשמחה, הינו תשובה מאהבה, אז מוסיף על הראשונים, זדונותיו הקודמים נעשו לו פזכות (ליקוטים):

תורה אור

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

'בורא וקונה' - שתי סדרי השתלשלות

הנה לפעמים פתיב 'קונה שמים וארץ' (בראשית יד יט), 'קונה הכל' (תפילת שמו"ע), ו[לפעמים] פתיב 'בורא שמים וארץ' (ראה ישעיה סה יז), 'בורא הכל' (תפילת יוצר). והענין, כי יש בחינה שנקראת דרך סדר השתלשלות מעלה לעלה, ויש בחינה שנקראת למעלה מדרך סדר ההשתלשלות.

וזהו ענין 'בורא וקונה'. פרוש 'בורא' הוא התהוות יש מאין, שנהו למעלה מדרך סדר השתלשלות. פי הנברא אינו ערוף כלל

מקום מרעה טוב דשן ושמן. שדה או כרם, שדה נאמר על סתם ארץ ישראל, וכרם על ירושלים, דהינו עשה אותם לנו מקום מבחר המרעה והינו יושבים לבטח.

אחר כף ושלח את בעירה, הם אנהנו ישראל הנקראים צאן מרעיתו, וכער בשדה אחר, ששלח אותנו לרעות בשדות אחרות, שדות חוצה לארץ, שדות סטרא אחרא, המקום טמא והמרעה טמא, ושחת אותנו ושחת ארצנו ומסרה לנכרים, לכן חובה עליו לשלם במיטב, וזהו מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם:

הנהר וכו' ששם יש להם דעת גדול מאד, רק שזה נעלם לגמרי מהנצחון המלבש בבריאה יצירה עשיה וצריך להמשיך משם מההעלם אל הגלוי. וזהו כי תקנה עבר עברי כו'. וזה בנקל יותר מאם היה צריך להיות הויה חדשה ממש:

כי יכער איש שדה או כרם ושלח את בעירה וכער בשדה אחר מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם (כב ד)

מחטוף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

הקב"ה ישלם לנו לעתיד לכוא במיטב

אפשר לרמוז על ארצנו ועל נחלת אבותינו, שהיא המעלה והמשבחת מפל הארצות, שאין כמות פרותיה בכל העולם, כמו שכתוב (לעיל ג ח) 'ארץ זבת חלב ודבש', 'ארץ חטה ושערה וגפן ותאנה ורמון' וכו' (דברים ח ח), וכתוב בה (שם יא יב) 'ארץ אשר ה' אלהיהך דרש אותה תמיד עיני ה' אלהיהך בה' וכו'.

וגרם העון והגלגו הקדוש ברוך הוא מתוכה, והיא גם היא נאנתה ותשב אחור, ונתמעטו פרותיה ונמסרו ביד סטרא אחרא. ואף על פי שעזונותינו גרמו, עתיד הקדוש ברוך הוא להתזיר עטרה לישנה, ולהתזירנו לתוכה ולשבענו מטובה, ולהתזיר להשבח יותר משנים קדמוניות, כמו שאמר (ישעיה נא א) 'כי נחם ה' ציון נחם כל חרבתי וישם מדברה כעדן' וכו', והקדוש ברוך הוא שחבל בה עליו לשלם במיטב.

בני ישראל הגלו מארץ ישראל שהוא מרעה טוב

וזה שנאמר כי יכער איש, איש זה הקדוש ברוך הוא, שמתחלה עשה לנו ארצנו

אם כסף תלוה את עמי את העני עמך לא תהיה לו כנשה לא תשימונו עליו נשך אם חבל תחבל שלמת רעך עד בא השמש תשיכנו לו כי הוא כסותו לכרה הוא שמלתו לערו כמה ישכב והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני (כב כד-כ)

אמרי אמת

רבי יהודה לייב אייגר מלובלין זיע"א

יש לקשר עצמו באחדות עם כלל ישראל טרם עשית כל מצוה

כל ישראל המה בכלל קומה אחת, וכל אחד מישראל הוא אבר אחד מפלל הקומה, ואיך אפשר לאדם שישנא אחד מאבריו אשר בלתי האבר הרי הוא חס ושלום בעל מוס, וכל אשר מוס בו לא יקרב לגשת אל הקדש לעבד את עבודת המזבח.

אבל על ידי השלום ואחדות ישראל נעשה הקומה שלמה בכל אברים, ויוכל לגשת אל הקדש ולבוא לדבקות הבוֹרָא ברוך הוא, ונעשה תקון השכינה ועלית השכינה אל דודה ונשפע שפע טובה וברכה לכלל ישראל.

ועל זה תקנו לומר קדם כל תפלה לשם חוד וכו' בשם כל ישראל, כי ענן

היטיב את נגעי לבבו וכל מחשבותיו ומעשיו איך שגורע הוא מכל אדם, ועל ידי זה יכול לאהב לכל אדם ולכלל עצמו עם כללות ישראל ולבוא לדבקות הבורא ברוך הוא:

התפלה היא דבקות ועלית העולמות והורדת השפעה, ולזה צריך לכלל ולקשר את עצמו עם כלל ישראל ולבוא לאחדות ישראל קדם כל תפלה, וכן בכל מצוה ומצוה.

הדרך להגיע לאהבת ישראל – לדון לכף זכות

זרע קדש

רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א

רמז נאה על דרך האמתית בהחזקת תלמיד חכם

אם כסף תלזה את עמי את העני עמך. מי שמתחזק תלמיד חכם ונותן לו מעות, שזהו הלואה על עולם הבא שיהיה לה בשבילו, לא תהיה לו כנשה שתשגיח תכף עליו אם מתפלל ולומד, לא תעשה כן:

ועל ידי מה יוכל האדם לבא לאהבת ישראל, על ידי שידון את כל אדם לכף זכות לראות את מעלות חברו ולא חסרונו, כי אין אדם יודע מה בלב חברו, וידין שבודאי פוגתו לטוב ומעשיו רצויים לפני המקום ואיך אפשר לשנא אותו, ובפרט שהוא אחד מאברי הקומה כנ"ל, והאדם בעצמו יודע נגעי לבבו ומעשיו לא טובים ומחשבותיו השטותיים, ואם נותן לבו לזה, אזי ישכיל ויראה תמיד חסרון של עצמו ומעלות חברו עליו ויתקרב אצלו ויאהב אותו אהבה שלמה.

מלאכתך ודמעך לא תאחר (כב כח)

דברי ישראל

רבי ישראל ממודוניץ זיע"א

יש לזהר להצניע עבודתו ולא לפרסמה בעיני אחרים

מלאכתך ודמעך לא תאחר. יש לרמז על מדת הצניע לכת, ורצונו לומר 'מלאכתך' שאתה מלא בתורה ומצות, ו'דמעך' הדמעות שאתה שופך לפני השם יתברך, 'לא תאחר' הינו שלא להראות לאחרים, רק בהצניע.

הרמז בפסוק 'אם כסף תלזה' וגו' וזהו שרמז לנו הפסוק שהתחלנו. אם כסף תלזה פרוש כסף הוא מלשון תאנה והשתוקקות כמו שנאמר 'כי נכסוף נכספתי וכו'' (ראה בראשית לא ל), ותלזה הוא לשון דבקות, מלשון 'הפעם ילנה אישי אלי' (שם כט לה).

פרוש אם תכסף ותשתוקק לבוא לדבקות הבורא ברוך הוא, הוא על ידי את עמי, הינו שייכלל עצמו עם כללות ישראל, ועל ידי זה יוכל לבוא לדבקות הבורא ברוך הוא ולא יוכל לשלט עליו חס ושלום שום דין וקטרוג.

הינו כמו שנאמר אצל יוסף ויסב מעליהם ויבך (בראשית מב כד), ופרש רש"י גתרחק מעליהם שלא יראוהו בוכה. וזה שתרגם אוניקלוס על 'ותשב באיתן' (שם מט כד) – 'על דקיים אורייתא בסתרא', הינו בהצניע לכת:

ומפרש עוד על ידי מה יוכל לבוא לזה לאהבת ישראל. לזה אמר את העני עמך, ואמר רז"ל (נדרים מא.) אין עני אלא מן הדעות, הינו שידע העניות של עצמו נגד כל אחד מישראל, כי לחברו יכול לדון לכף זכות כי אינו יודע מה בלבבו, אבל בעצמו יודע

וזהו וכשר בשדה טרפה לא האכלו, בשדה טרפה' עם הפולל גימטריא 'הפצסנות'. ועוד, דממקומו נמי הוא מכרח דעל הפעס הוא רומז, דמלת 'טרפה' הינו טרף נפשו באפו'.

לכלב תשלוכו אותו, הנה הכלב מלא היי כ"ף למ"ד ביי"ת עם האותיות גימטריא 'הפצסנות', ו'הפצסנות' גימטריא סמא"ל וליילי"ת כמו שפכתנו שהיא מדתם, לזה אמר, אתם בני ישראל שאתם קדש, צריכים לשמר קדשתכם ולא תטרפו אותה על ידי הפצסנות, שהפצסנות היא מדת סמא"ל וליילי"ת הנקראים 'כלבים', והכלב ומליו גימטריא 'הפצסנות' כמו שפכתנו.

וזהו לכלב תשלוכו, דהינו הפעס השליכו אותו והניחו אותו לכלבים שהוא מדתם וחקלם, ואתם לא תהנו ממנו כי אינו מדתכם, דאינו ראוי לכם.

וזהו נמי פרוש 'כי כעס בחיק פסילים ינוח', כלומר הפעס הוא חלק ומדת הפסילים שהם סמא"ל וליילי"ת, ושם ראוי לו לנוח כי שם מקומו, אבל בני ישראל הם קדש, ואין הפעס ראוי לנוח בהם, 'כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים' (תהלים קכ א):

כי תראה חמור שנאך רכץ תחת משאו וחדלת מעזב לו עזב תעזב עמו (כג ה)

תורת היהודי הקדוש

דבי יעקב יצחק מפשיסחא זיע"א

אין לסמוך רק על עבודת הצדיק

כי תראה חמור שנאך רכץ תחת משאו וחדלת מעזב לו עזב תעזב עמו. ואמרו חכמינו ז"ל (ב"מ לב:) שאם השונא בעל החמור אומר

ואנשי קדש תהיון לי וכשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשלוכו אותו (כב ל)

מחשף הלבן

דבי יעקב אביחצירא זיע"א

הכועס נעשה חלקו של הס"מ

אפשר לרמוז על הפעס דחמור מאד, כמו שהאריך בזה הקדוש (ח"ב קפב). עליו, דאמר שם דאין לך דבר שמטמא כל גופו של אדם מראשו ועד רגליו כמו הפעס, שעל ידי הפעס מסתלקת ממנו הנשמה הקדושה ורחמנא לצלן, ושורה במקומה אל זר.

ועליו אמר איוב (יח ד) 'טרף נפשו באפו', שפטר אחר טרפת נפשו ממנו, ומחליפתה לו בנפש טמאה. ועל זה אמרה תורה (תהלים פא י) 'לא יהיה בך אל זר', בך ממש, ואין לך שמגביר סמא"ל וליילי"ת כמו הפעס.

ואפשר דלזה כון שלמה המלך עליו השלום שאמר (קהלת ז ט) 'כי כעס בחיק פסילים ינוח', 'פסילים' הם סמא"ל וליילי"ת, והפעס בהם ימצא מנוחתו, שמתגברים בו וחוטפים וטורפים נפשו ממנו, ומחליפים אותה לו בנפש טמאה מצדם, וכמה רעות נמשכים מן הפעס. והנה 'הפצסנות' גימטריא סמא"ל וליילי"ת, לרמוז דעל ידי הפצסנות הם מתגברים, משום שהפעס הוא מדתם ומלאכתם, והכועס מתחבר להם במדתם, לפיכך נעשה חלקו מחלקם.

עקר הקדשה להשמר מהפעס

וזה שאמר ואנשי קדש תהיון לי, דהינו שמתנהגו בקדשה יתרה כראוי. ועקר הקדשה הוא שתשמרו עצמכם מן הפעס, לפי שאני נפחתי בכם נשמה קדושה, וצריכים אתם לשמרה כדי שלא יטרפוה החיצונים מכם, והסבה הגדולה שימצאו החיצונים בה כח לטרף אותה מכם הוא הפעס.

ושמחה להבורא ברוך הוא ויעשה להם גם עתה נסים כמאז. וזהו תחג לי, שהוא לשון חן ונהלה בנות אש (פרשת בהעלותך):

פתוחי חותם

רבי יעקב אביהצירא זיע"א

נסח התפלה מועיל לכל אדם

ועבדתם את ה' אלהיכם וברך את לחמך ואת מימך והסרתי מחלה מקרבך. למה פתח בלשון רבים וסיים בלשון יחיד.

דידוע דהתפלה נתקנה בלשון רבים, ואף על גב דאם אדם צריך לפונסה או לרפואה וכיוצא, לא יאמר אני אפרש שאלתי לפני הקדוש ברוך הוא לכדי שאני צריך לה ואבקש על עצמי לכדי.

אינו צריך לזה, דכל השאלות נתקנו בתפלה והכל בדרך כללות בלשון רבים, והקדוש ברוך הוא משגיח בפרטות, והצריך לאיזה דבר הקדוש ברוך הוא עושה לו צרכו, דהכל גלוי לפניו, ואין צריך האדם להודיע לו בפרטות.

וזהו שאמר ועבדתם את ה' אלהיכם, היא התפלה שנקראת עבודה, אמרו אותה בלשון רבים כמו שנתקנה, ואין היחיד הצריך לאיזה דבר צריך לפרט לעצמו לבקש על עצמו בלשון יחיד.

כי הקדוש ברוך הוא משגיח על כל פרט ופרט, ואם אתה צריך לפונסה אין אתה צריך לפרט, שהוא יתברך שמו משגיח וברך את לחמך ואת מימך, ואם אתה צריך לרפואה, הרי הוא משגיח וישלח לך רפואה, וזהו והסרתי מחלה מקרבך:

לשנוא נפשו הואיל והמצוה עליך, טעון בעצמך, אזי הוא פטור מלעזור.

וכמו כן הוא תלמיד אצל הרב, שמחייב התלמיד גם כן לעשות כל שאפשר לו ולהשתתף עם הרב, והוא גם כן יסיע לצדיק. כי אם אינו עושה כלל, רק שסומך עצמו על הצדיק, אזי חס ושלום לא יוכל הצדיק לעשות לו פעלה:

שלוש רגלים תחג לי בשנה (כג יד)

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

על ידי זכירת הנסים שנעשו כמועדים מעוררים שמחה אצל הקב"ה ונפעלים אף עתה

הנה על ידי אתערותא דלמחא הוא אתערותא דלעלא, והינו כשהצדיק רוצה לעורר רחמים ושפע לעולם, צריך לעורר מתחלה חן ושמחה להבורא ברוך הוא, ועל ידי זה משפיע השם יתברך טובות לעולם.

וזה נעשה על ידי שהצדיק מכיר ורואה בנסים ונפלאות שעושה עמנו יוצרנו בוראנו, אז בא לו שמחה מזה, וכיון שיש שמחה להצדיק על ידי זה הוא מעורר שמחה למעלה, אבל מי שאינו מכיר בנפלאות ונסים בלתי אפשר לו לעורר רחמים.

וזהו פרוש שלש רגלים תחג לי בשנה, פרוש דהנה בשלש רגלים הנה בכל אחד נס גדול לישראל כידוע, פסח הנה יציאת מצרים, שבועות מתן תורה, סכות הנה ענגי הכבוד.

וזה שצוה הקדוש ברוך הוא, שיזכרו ישראל ויתנו דעתם להכיר הנסים שנעשה להם בימים האלו, כדי שיעל ידי זה יעוררו חן ושמחה להבורא ברוך הוא:

זו (ש'לא תהיה משפלה גו' הוא המִשְׁפָּח וְעֵבְדְתֶם גו'):

מִפְּשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא מִשְׁמַע, שֶׁהַפְּנִיָּה בְּמֵה שְׁנֵאֲמַר 'וְעֵבְדְתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם' אֵינָה לְכַלּוֹת עֲשִׂית רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא [בְּשִׁמִּירַת הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת], אֲלֵא לְשַׁלִּילַת עֲבוּדָה זָרָה, דְּבִפְסוּק שֶׁלִּפְנֵי זֶה נֶאֱמַר 'לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֱלֹהִים וְלֹא תִעֲבָדֵם גו' כִּי הָרַס תִּהְיֶה גו' (וּבְהִמְשָׁךְ לְזֶה אוֹמְרִין וְעֵבְדְתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם' [שֶׁלִּילַת עֲבוּדָה זָרָה].

וְדִיק רַש"י בְּפִירוּשׁוֹ עַל 'לֹא תִהְיֶה מִשְׁפָּלָה', וְשִׁנּוּה מִלְשׁוֹן הַכְּתוּב 'וְעֵבְדְתֶם' וְכַתֵּב 'אִם תַּעֲשֶׂה רְצוֹנִי, וְהִינּוּ שֶׁהַתְּנֵאִי לְבִרְכָה זֹאת אֵינוֹ ה'וְעֵבְדְתֶם' שֶׁבִּפְסוּק הַקּוֹדֵם, אֲלֵא עֲשִׂית רְצוֹנוֹ (דְּהִינּוּ עֲשִׂית הַמִּצְוֹת), וְכַתוּב זֶה קִאֵי אֶלְפִי פְּנִי, תַּחֲלַת הַעֲנִין, שֶׁשֶׁם נֶאֱמַר 'הַשֶּׁמֶר מִפְּנֵי וְשָׁמַע בְּקִלּוֹ גו' אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקִלּוֹ וְעֲשִׂית כֹּל אֲשֶׁר אֲדַבֵּר', דְּהִינּוּ עֲשִׂית כֹּל הַמִּצְוֹת, דְּכֹאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל יַעֲשׂוּ רְצוֹנוֹ, הָרִי נוֹסֵף עַל כָּל הַהִבְטָחוֹת שֶׁנִּכְתְּבוּ לְעִיל ('וְאֵיבִיתִי גו' וְהִבִּיאֵךְ גו'), הִנֵּה עוֹד זֹאת, 'לֹא תִהְיֶה מִשְׁפָּלָה גו'.

אֲלֵא שֶׁהַכְּתוּב מְפַסֵּק בֵּינֵיהֶם (בְּתוֹר מֵאֲמַר הַמְּסַגֵּר) בְּאַזְהַרַת עֲבוּדָה זָרָה, דְּבַהֲמִשְׁפָּח לְהַנְזַכֵּר בְּכַתוּב עַל דְּבַר הַאֲמָרִי וְהַחֲתִי גו', מְזַהֵר שֶׁלֹּא יִכְשְׁלוּ בְּעֲבוּדָה זָרָה שֶׁל יִשְׁבִּי הָאֲרָץ, 'לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה גו' וְלֹא תִעֲבָדֵם גו' [אֲלֵא] וְעֵבְדְתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם [וְכֵן הַשֶּׁכֶר הַמְגִיעַ עַל זֶה – וְיִבְרַךְ אֶת לְחֶמֶךְ גו' וְהִסִּירְתִי גו' מִקְרָבְךְ].

וְעַל פִּי זֶה מִתְרַץ לְשׁוֹן הַכְּתוּב 'לֹא תִהְיֶה מִשְׁפָּלָה גו' (בְּלֹא וְאִ"ו הַמוֹסִיף), כְּדִי לְהַפְסִיקוּ מִכְּתוּב שֶׁלִּפְנֵי זֶה, וְלְהַדְגִישׁ שְׂאִינוֹ הַמִּשְׁפָּח לְוְעֵבְדְתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם', אֲלֵא קִאֵי אֶלְפִי פְּנִי.

לֹא תִהְיֶה מִשְׁפָּלָה וְעֵבְדָה כְּאֲרָבָה גו' (אם תַּעֲשֶׂה רְצוֹנִי, רַש"י) (כג כו)

לְקוּטֵי שִׁיחוֹת

רַבִּי מִנְחֵם מַעֲנַדֵּל מְלִיזְבַּאוֹוִיטְשׁ זִיע"א

בְּאוֹר הָרֵא"ם בְּדַבְרֵי רַש"י שֶׁלֹּא תִהְיֶה מִשְׁפָּלָה וְגו' הוּא הַמִּשְׁפָּח לְפִסּוּק 'וְעֵבְדְתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וְיִבְרַךְ אֶת לְחֶמֶךְ וְגו'.

הִנֵּה הָרֵא"ם כְּתֵב, שֶׁכּוֹנֵת רַש"י בְּמֵה שֶׁכְּתֵב 'אִם תַּעֲשֶׂה רְצוֹנִי' הִיא 'כְּאֵלוֹ אֲמַר וְעֵבְדְתֶם אֶת ה' וְיִבְרַךְ אֶת לְחֶמֶךְ וְאֶת מִימֶיךָ וְלֹא תִהְיֶה מִשְׁפָּלָה וְעֵבְדָה כו', שֶׁפִּירוּשׁוֹ עֲבָדוֹ אֶת ה' יִבְזֶה וְיִבְרַךְ לְחֶמֶךְ וּמִימֶיךָ וְלֹא תִהְיֶה מִשְׁפָּלָה כו', וְהִינּוּ שֶׁלֹּא תִהְיֶה מִשְׁפָּלָה גו' הוּא הַמִּשְׁפָּח לְסִיּוּם הַכְּתוּב שֶׁלִּפְנֵי וְעֵבְדְתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וְיִבְרַךְ אֶת לְחֶמֶךְ וְאֶת מִימֶיךָ וְהִסִּירְתִי מִקְרָבְךְ' (וְכֵן פִּירוּשׁוֹ כַּמָּה פְּשׁוּטִים, כַּמוֹ הַאֲבֵן עוֹרָא, רַמב"ן וְעוֹד).

וְנִרְאָה מִדְּבָרָיו, שֶׁרַש"י בָּא בְּפִירוּשׁוֹ כְּאֵן [לֹא לְשַׁלֵּל קִאֵ סְלֵקָא דְעִתָּךְ שֶׁבִרְכָה זֹאת נִתְּנָה בְּלִי הַתְּנֵאִי דְשִׁמְיָעָה בְּקוֹלוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא – אֲלֵא] לְיִשָּׁב מֵה שְׁנֵאֲמַר 'לֹא תִהְיֶה מִשְׁפָּלָה' בְּלִי וְאִ"ו הַמוֹסִיף, וְקִאֵ מִשְׁמַע לְן רַש"י שֶׁזֶהוּ דְרָף הַכְּתוּבִים, דְּהִי כְּאֵלוֹ כְּתוּב 'וְלֹא תִהְיֶה מִשְׁפָּלָה' בְּתוֹסֶפֶת וְאִ"ו.

הַעֲרָה עַל בְּאוֹר הָרֵא"ם וְכַאוֹר דְּבַרֵי רַש"י כַּאֲפֵן שׁוּנָה

אֲבָל לְכַאוֹרָה קִשָּׁה לְפָרֵשׁ כֵּן בְּלִשׁוֹן רַש"י 'אִם תַּעֲשֶׂה רְצוֹנִי', דְּלִפִּי זֶה הַעֲקָר חֶסֶר מִן הַסֶּפֶר, וְהוּי לִיה לְרַש"י לְכַתֵּב בְּרוּר מִקְרָא חֶסֶר, או 'מִחֶבֶר לְמִקְרָא שֶׁל מַעֲלָה' (וְכִיּוּצָא בְּזֶה), או 'אִם תַּעֲבָדוּנִי' כְּלִישְׁנָא דְקִרָא כְּאֵן וְעֵבְדְתֶם'.

וְלִכֵּן נִרְאָה לְבָאֵר לְהַפְּךָ, שֶׁכְּדִוּיק לְשׁוֹנוֹ אִם תַּעֲשֶׂה רְצוֹנִי פּוֹנֵת רַש"י לְשַׁלֵּל פְּרוּשׁ

שֶׁהַכִּיֵּן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲבוּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (כַּמְּפָרֵשׁ בְּפָסוּקִים שְׁלֹפְנֵי זֶה וְלִהְבִּיאָךְ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הִכַּנְתִּי), לְכֹן, עֲשִׂית רְצוֹנִי וְתִבְרַךְ בְּאַרְץ זוֹ פּוֹעֵלֶת בְּרִכָּה מִיַּחַדְת לְכָל הָאָרֶץ כְּלָה (מֵה שְׂאִין כֵּן בַּחוּץ לְאַרְץ שְׁנַמְשַׁכֶת הַבְּרִכָּה ד'לֵאל תִּהְיֶה מְשַׁפְּלָה וְעַקְרָה) רַק לְאֲדָם זֶה הַעוֹשֶׂה רְצוֹן ה'.

באור הענין על פי פנימיות

וַיֵּשׁ להוסיף עוד (על פי פנימיות הענינים): בְּשִׁכְר עַל יַעֲבֹדְתֶם גו' נֶאֱמַר וַיְבַרְךָ אֶת לַחֲמֹךְ גו' – לְשׁוֹן בְּרִכָּה, וְאֵלּוּ כָּאִם אֹמֵר הַפְּתוּב 'לֵאל תִּהְיֶה מְשַׁפְּלָה גו'', שְׁמַשְׁמְעו הַבְּטָחָה.

וְהִפְרֵשׁ בֵּינֵיהֶם: הַבְּרִכָּה הִיא רַק נְתִיבַת כַּח מְלַמְעֵלָה עַל שְׁפַע זֶה, אֲבָל יִתְכַן שִׁיְהִי מְנִיעוֹת וְעַכּוּבִים כּו' בְּהַמְשַׁכֶת הַשְּׁפַע לְמִטָּה בִּאֲפֵן שֶׁהַבְּרִכָּה לֹא תִתְקַם בְּפַעַל מִמֶּשׁ, בְּגִשְׁמִיּוֹת כְּפִשׁוּטָה; מֵה שְׂאִין כֵּן הַבְּטָחַת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל טוֹבָה אִי אֶפְשֶׁר שֶׁלֹּא תִתְקַם (כַּמְבּוֹאֵר בַּרמב"ם יסוה"ת פ"ה ה"ד).

וְזָהוּ טַעַם הַחֲלוּקִים, דְּעַל יַעֲבֹדְתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם, שְׁעַנְיִנו רַק שְׁלִילַת עֲבוֹדָה זָרָה (פּנ"ל), כֹּא הַשְּׁכָר רַק דְּרֹךְ בְּרִכָּה (וַיְבַרְךָ גו'), מֵה שְׂאִין כֵּן כֶּאֱשֶׁר תַּעֲשֶׂה רְצוֹנִי – אֲזִי כֹא הַשְּׁכָר בְּהַבְּטָחָה, 'לֵאל תִּהְיֶה מְשַׁפְּלָה גו' בְּאַרְצֶךָ אֶת מִסְפָּר יְמֵיךָ אֲמַלֵּא, בְּאַרְיִכוֹת יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת בְּפִשְׁטוֹת.

וְזוֹכִים לִירֵשֶׁת הָאָרֶץ, עַד לִישְׁתִּי אֶת גְּבֻלְךָ מֵיָם סוּף וְעַד יָם פְּלִשְׁתִּים וּמִמְדְּבָר עַד הַנֶּהָר, שְׁזֶה הַפָּסוּק מְדַבֵּר בְּלַעֲתִיד לְבוֹא בְּקִיּוֹם הַיְעוּד 'כִּי יַרְחִיב ה' אֱלֹהֵיךָ אֶת גְּבֻלְךָ וְנֶאֱמַר וַיִּרְדּוּ מֵיָם עַד יָם וּמִנֶּהָר עַד אֶפְסֵי אֶרֶץ

(חלק לא עמ' 129):

וַיְצַרִיךְ באור בְּתַכְּן הַעֲנִיָּן: מֵה נְשַׁתְּנָתָה בְּרִכָּה זוֹ ד'לֵאל תִּהְיֶה מְשַׁפְּלָה, שֶׁהִיא בָּאָה הַרְקָא בְּגַלְל עֲשִׂית רְצוֹנִי ('אִם תַּעֲשֶׂה רְצוֹנִי'), וְלֹא (רַק) בְּגַלְל יַעֲבֹדְתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם (כְּהַבְּרִכוֹת ד'וַיְבַרְךָ אֶת לַחֲמֹךְ . . מִיַּמִּיד וְהִסִּירְתִּי גו').

וַיֵּשׁ לוֹמַר בְּזֶה בְּהַקְדָּם הַטַּעַם שֶׁהַפְּתוּב מְדַיֵּק 'לֵאל תִּהְיֶה מְשַׁפְּלָה גו' בְּאַרְצֶךָ, דְּלִכְאוּרָה קִשָּׁה: כִּיּוֹן שֶׁגַם בְּרִכָּה זוֹ הִיא עַל תְּנֵאֵי ד'אִם תַּעֲשֶׂה רְצוֹנִי, מְדוּעַ נִתְּנָה הַבְּרִכָּה רַק 'בְּאַרְצֶךָ', וְלֹא בְּכָל מָקוֹם שִׁישְׁרָאֵל עוֹשִׂים רְצוֹנִי שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וְהִבְאִיר – בְּפִשְׁטוֹת (עַד שְׂאִין רש"י צָרִיךְ לְפָרְשׁו): הַפְּרוּשׁ ד'לֵאל תִּהְיֶה מְשַׁפְּלָה גו' בְּאַרְצֶךָ הוּא פְּשׁוּטוֹ כְּמַשְׁמְעו – שְׁבַרְכָּה זוֹ אֵינָה [רַק] לְאֲדָם פְּרִטִי, לְזֶה שְׁעוֹשֶׂה רְצוֹנִי שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲלֵא בְּרִכָּה לְאַרְץ, 'לֵאל תִּהְיֶה מְשַׁפְּלָה גו' בְּאַרְצֶךָ, וְהִינּוּ, שֶׁהַבְּרִכָּה הִיא לְהָאָרֶץ, ש'אִם תַּעֲשֶׂה רְצוֹנִי' מִשְׁתַּנָּה טְבַעָה לְהִיּוֹת אֶרֶץ שְׂאִין בְּה' מְשַׁפְּלָה וְעַקְרָה.

וְנִמְצָא, שֶׁהוֹסַפְת הַתִּיבָה 'בְּאַרְצֶךָ' לֹא בָּאָה לְהַגְבִּיל בְּרִכָּה זוֹ [שֶׁהִיא רַק בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל], אֲלֵא אֲדַרְבָּה, לְהַגְדִּיל הַבְּרִכָּה הַבָּאָה עַל יְדֵי עֲשִׂית רְצוֹנִי שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהַבְּרִכָּה נִמְשַׁכֶת לֹא רַק לְהָאֲדָם הַעוֹשֶׂה רְצוֹנִי, אֲלֵא מִבִּיאָה בְּרִכָּה לְכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּלָה.

וְעַל פִּי זֶה מוּכָן בְּפִשְׁטוֹת הַטַּעַם שֶׁבְּרִכָּה זוֹ הִיא א, שְׁכָר עַל תַּעֲשֶׂה רְצוֹנִי (קִיּוֹם 'כֹּל אֲשֶׁר אֲדַבְּרִי), וְלֹא רַק עַל יַעֲבֹדְתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם (שֶׁהוּא רַק שְׁלִילַת עֲבוֹדָה זָרָה פּנ"ל) – כִּי בְּרִכָּה גְדוּלָה כְּזוֹ דוֹרֶשֶׁת קִיּוֹם כָּל הַמְצוֹת.

כ, רַק 'בְּאַרְצֶךָ' וְלֹא בַחוּץ לְאַרְץ – כִּי בְּרִכָּה זוֹ קָשׁוּרָה בְּעֲשִׂית רְצוֹנִי וְתִבְרַךְ בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, דְּכִיּוֹן שְׁזֶהוּ הַמָּקוֹם הַמִּיַּחַד וְהַנְּעֵלָה

שבת מברכים אדר

לב שמחה

רבי שמחה בונים מגור זיע"א

'משנכנס' אדר מרבין בשמחה – מיר בשבת מברכים

משנכנס אדר מרבין בשמחה. בשפת אמת לקוטים דקדק, 'משהגיע' הנה ליה למימר. וחסדתי מקבר, 'משנכנס' הגנו מצת שמברכין החדש, עוד טרם הגיע ראש חדש כבר מרבין בשמחה, ויכולים כבר להיות בשמחה כל השבוע הזה, וממילא יהיה שבוע טוב:

יכהן פאר

רבי חנוך העניף מבגדיו זיע"א

'אדר' – אלופו של עולם דר, על ידי מדת השמחה זוכים להשראת השכינה | הטעם שראש חדש אדר על פי רב בפרשת תרומה

משנכנס אדר מרבין בשמחה. והקשה במאור עינים דלפי פרוש רש"י רק ב"ד וט"ו מתחיל וכו'. ונראה כמו שאיתא בספר הקדוש הנ"ל בעצמו דאדר אלופו של עולם דר, ולזה דאיתא בעצבות חס ושלום דוחק רגלי השכינה, וזה הוא כדאיתא בגאות דאין אני והוא יכולין לדור (סוטה ה), וגאות ועצבות הכל חד, ועל אלו שניהם מניח היצר הרע עצמו, השם יתברך יציל אותנו משניהם.

ולזה 'משנכנס אדר', שיהיה א' דר – אלופו של עולם דר עם בני ישראל, צריך להיות בשמחה ויוכל לדור אתנו. ולזה על פי רוב בראש חודש אדר הוא פרושת תרומה דמתחיל ענין המשכן השראת השכינה בתוכנו:

שבת קדש • סגלת השבת לרפואה

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

מאכלי שבת משפיעים רפואה

כל האוכלין אוכל אדם לרפואה בשבת (שבת ט:). פרוש, מכל המאכלים שהאדם אוכל בשבת יכול להשיג רפואה, כי שרש הרפואה נעשה בשבת קדש על ידי יחודי העולמות העליונים בכונת האכילה, כידוע ליודעי חן, לכן שבת הוא מלועק ורפואה קרובה לבא (שבת יב:), וזה גם כן הרמז 'רק שבתו יתן' – על ידי קדשת אכילת השבת – 'ורפא ירפא' (פרשת משפטים):

מאור עינים

רבי מנחם נחום מטטרנוביל זיע"א

על ידי שמירת שבת מתעוררת רפואה

על ידי ששומר שבת כהלכתו, משיב את עצמו לחיי החיים, כי על פן שבת אותיות 'תשב', כי על ידה יכול לשוב לשרש חי החיים. ומיד שמכניס הבורא בקרב ונעשה משכן אז קרוב ה' לכל קוראיו, ולכך נותנין לו משאלות 'לבו' דייקא, מאחר שלבו הוא משכן לו יתברך וכו'.

וזהו גם כן המבקר את החולה בשבת אומר שבת היא מלועוק ורפואה קרובה לבוא (שבת יב:), כי בודאי על ידי שמקרב את עצמו לבוראו על ידי השבת ומכניסו בקרב, הרי אצלו שלמות הגמור ושליומו דכל סטרין בלי שום חסרון – ובודאי הרפואה קרובה לבוא כי הדביק את עצמו לחיי החיים (פרשת ויקהל):

השבת היא אחדות ואוספת את כל סממני הרפואה

שבת היא מלועוק ורפואה קרובה לבא. צריך להבין מהו הלשון 'מלועוק',

תבות 'מִשָּׁה', כִּי כְּתִיב 'יִשְׁמַח מִשָּׁה בְּמַתַּנְתּוֹ חֶלְקוֹ' וְכוּ' (הקדמה):

לְקוּטִים חֲדָשִׁים

רבי אברהם משה מפרשיסחא זיע"א
מעשה בהרב הקדוש רבי אברהם משה
מפרשיסחא זיע"א

בשם הרב הקדוש רבי אברהם משה זצ"ל
בן הרב הקדוש רבי שמחה בונם
מפרשיסחא:

פעם אחת, הִיָּה בְּנוֹ הַתִּינוּק חוֹלָה בְּשַׁבָּת,
וְאָמְרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי מָה אֵין מִתְפַּלֵּל
עַל בְּנוֹ. וְאָמַר, מִשָּׁל לְאֶחָד שֶׁהִיָּה לוֹ שְׁנֵי
בָּנִים, אֶחָד הִיָּה סְמוּךְ עַל שְׁלֹחַן אָבִיו, וְהַשְּׁנִי
לֹא הִיָּה סְמוּךְ עַל שְׁלֹחַנוֹ, רַק כָּל מָה שֶׁהִיָּה
צָרִיף לוֹ הִיָּה שׁוֹלְחוֹ אָבִיו. מָה חֲלוּק יֵשׁ
בֵּינֵיהֶם, זֶה שֶׁהִיָּה עַל שְׁלֹחַן אָבִיו, לוֹקֵחַ לוֹ
מִה שֶׁהוּא רוֹצֵה, אָבֵל הַשְּׁנִי הִיָּה מְכַרְח לְשַׁלַּח
לְאָבִיו שִׁישְׁלַח לוֹ.

על כֵּן בְּשַׁבָּת אָנוּ מִיְחַדִּים עִם הַשֵּׁם יְתַבְרָךְ
וְאֵין צְרִיכִים לְהִתְפַּלֵּל. וְזֶה הַפְּרוּשׁ (דברים
ל ב ג) 'כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא' – בְּגִימְטְרִיא 'שַׁבָּת'
עִם הַכוֹלֵל, בְּשַׁבָּת אֵין צָרִיף לְהִתְפַּלֵּל, רַק יִתֵּן
שַׁבַּח – 'הָבוּ גִדְל לְאַלְהֵינוּ, וְדִי לְמַבִּין (פרשת
האזינו):

שׁו"ת מְנַחֵת דָּוִד

בשם רבי יואל מפסאטמר זיע"א
באור נחמד על 'שבת היא מלועק ורפואה
קרובה לבוא'

וְדַרְךָ אֲנִי אֲזַכֵּיר בְּקִצְרָה מִה שֶׁבָּאָר כ"ק
מִן הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ מִסַּטְמָאָר
זְכוּלְלָה'ה בְּמַה שְׂאֹמְרִים 'שַׁבָּת הִיא מְלֻעָק
וְרַפּוּאָה קְרוּבָה לְבֹא' (שבת יב:), דְּבַכָּל יְמוֹת

הַיּוֹם לִיָּה לְמִימַר מְלֶהֱתַפְּלֵל. גַּם מְהִי 'רַפּוּאָה
קְרוּבָה לְבֹא'.

אך דִּהְיָה לְרַפּוּאוֹת אֵיזָה דְּבָר צָרִיף לְאָסֵף
סְמָמִים מִכָּאן וּמִכָּאן, וְיֵשׁ סְמָמִים שְׁצָרִיף
לְאָסֵף מִמְדִּינוֹת רְחוֹקוֹת. וְהִנֵּה שַׁבָּת הוּא עוֹלָם
הָאֲחֵדוֹת וְכָל הַעוֹלָמוֹת מִתְעַלִּים, וְלִכֵּן אֵינוֹ
צָרִיף לְאָסֵף סְמָמִים מִכָּאן וּמִכָּאן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא
עוֹלָם הָאֲחֵדוֹת נִמְצָא כָּאן יֵשׁ הַכֹּל, כְּמֵאֲמַר
'וַיְכַל אֱלֹהִים וַגּוּ'.

כי שַׁבָּת הִיא הַגָּמַר וּבְהַגְמַר כְּלוּל הַכֹּל, וְלִכֵּן
נִקְרָא שַׁבָּת כְּלָה שְׁכָלוּלָה מִהַכֹּל. וְזֶהוּ
'שַׁבָּת הִיא מְלֻעָק', לְשׁוֹן אֶסְפָּה, רְצָה לוֹמַר
שְׂאֵינוֹ צָרִיף לְאָסֵף הַסְמָמִים כְּנ"ל, וְלִכֵּן 'רַפּוּאָה
קְרוּבָה לְבֹא' שְׂאֵינוֹ צָרִיף לְאָסֵף מִמְדִּינוֹת
רְחוֹקוֹת כְּנ"ל (ליקוטים):

אוֹר לְשָׁמַיִם

רבי מאיר מאפסא זיע"א

בשבת קדש אין צורך להתפלל עבור הרפואה
כי השבת מכקשת עבור האדם

ובזה פִּרְשְׁנוּ הַגְּמָרָא 'שַׁבָּת הִיא מְלֻעָק וְרַפּוּאָה
קְרוּבָה לְבֹא', וַיְבֹאֵר עַל פִּי מַה דְּאִיתָא
שְׁטַעֲנָה שַׁבָּת לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכֹלָם
נִתְתָּה בֵּין זוּג וְכוּ', וְהַשִּׁיבָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל יְהִיָּה בֵּין זוּגָף (כ"ד יא ח), נִמְצָא
שְׁכַנְסַת יִשְׂרָאֵל הוּא בֵּין זוּג שֶׁל שַׁבָּת קְדִישׁ,
וַיְדוּעַ שְׁבָן גִּילוֹ שֶׁל אָדָם מְרַגֵּישׁ תַּכְף הַצַּעַר
שֶׁל בֵּין גִּילוֹ וּבְחִסְרוֹנוֹ.

נמצא פְּאֶשֶׁר יִחְסַר חַס וְשָׁלוֹם דְּבָר לְאִישׁ
הַיִּשְׂרָאֵלִי נִרְגַּשׁ תַּכְף הַחִסְרוֹן לְשַׁבָּת
קְדִישׁ רוּמֵזו לְשִׁכְיָנָה הַקְּדוּשָׁה, וְהִיא עוֹמְדַת
וּמְבַקֶּשֶׁת רַחֲמִים. וְזֶה 'שַׁבָּת הִיא מְלֻעָק', שְׂאֵין
מִהַצָּרִף לְאָדָם לְזַעַק, כִּי כְּבָר הַשִּׁכְיָנָה הַקְּדוּשָׁה
מְבַקֶּשֶׁת רַחֲמִים שְׂמִילָא הַחִסְרוֹן וְרַפּוּאָה קְרוּבָה
לְבֹא. וְלָזֶה כְּתִיב 'שַׁבָּת הִיא מְלֻעָק רַאשֵׁי

'שבתו יתן ורפא ירפא' – הוצאות שבת מונעות הוצאות רפואה

עצה לאדם שלא יצטרך חס ושלום להוציא כסף על רופאים ורפואות, היא על ידי שלא יקמץ בהוצאות שבת ויום טוב, וזה שהטמין הכתוב ברמז 'רק שבתו יתן' (שמות כא ט), 'רק' למעט כמו שאיתא (ירושלמי ברכות 10:) אֶכִּין וְרָקִין מעוטיין, רצה לומר שאם ימעט בנתינה לצרכי שבת, אל תקרי שבתו אלא שבתו, אֶזַּי יצטרך חס ושלום לבזבז מעותיו על ורפא ירפא, ומכלל הן אתה שומע לאו:

השבוע מבקשים על חולי ישראל בכרפת רפאנו שהיא ברכה שמינית, ובשבת אין מתפללים רק שבע ברכות, ולזה בשבת מבקשים על חולי ישראל בברכה שניה 'סומך נופלים ורופא חולים וכו'', וזה בשבת רפואה קרוכה לבוא, הינו הברכה כבר באה בברכה שניה, ודברי פי חכם חן (ח"ד סימן ער):

דבר חיים

רבי חיים מרדכי מנדבורנא זיע"א

אוצרות גאוני הדורות

פשרה כל זמן שאינן יודעים את הדין, אכל אתה אין לך לבצע כיון שתדע מיד מי הנכאי ומי החיב.

ציון במשפט תפדה

רבי ציון הכהן יהונתן זצ"ל

שלשה דברים המסיעים לקיום המשפטים והדינים

אכשר לרמוז כמה דאיתא בברכות (ה) לעולם רגזו אדם יצר הטוב על היצר הרע, אם נצחו מוטב, ואם לאו יעסוק בתורה וכו', יעסוק בקריאת שמע וכו', יזכר לו יום המיתה, ע"כ. נמצא דעל ידי שלשה דברים הללו, והם תורה וקריאת שמע וזכירת יום המיתה ינצח אדם היצר הרע ויכול לקיים התורה.

והנה תבת תשים' היא ראשי תבות תורה, שמע, יום מיתה, ואם כן זה אמרו ואלה המשפטים והדינים, אשר תשים לפניהם ויכולים לקיים אותם על ידי שלשה דברים

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם (כא א)

איל המלאים

רבי אברהם קרא זצ"ל

משה רבנו שרע להיכן הדין נוטה על פי רוח הקדש נאסר בעשית פשעה

נראה לי דבעל הטורים מפרש דמלת 'המשפטים' הוא ראשי תבות ה'דין מ'צוה ש'יעשה פ'שרה ט'רם י'עשה מ'שפט. והנה ידוע (סנהדרין 1) כל זמן שאין אתה יודע להיכן הדין נוטה רשאי אתה לבצע, אכל כיון שאתה יודע להיכן הדין נוטה אי אתה רשאי לבצע.

והנה גם זה ידוע (ר"ה כא): בקש קהלת להיות כמשה לדון שלא בעדים ושלא בהתראה, כי מיד שטענו הפעל הדינים היה משה יודע מי חיב ומי זכאי, אם כן לא היה רשאי לבצע. ואם כן קשה הא דכתוב ואלה המשפטים שמצוה לעשות פשרה, לזה אמר אשר תשים לפניהם, היינו לפני שאר הדינים שהמה מצוים לעשות

וממילא יתרפא המכה. זה רק שכתו יתן כלומר ישוב בתשובה, ורפא ירפא כלומר תכף שיעשה זה תשובה יתרפא זה במהרה.

הרמוזים בתבת 'תשים' שהם ראשי תבות פנפנר.

אך אם יום או יומים יעמד לא יקם כי כספו הוא (כא כא)

בן דוד

רבי משה דוויף זצ"ל

העוסק בתורה בשבתות וימים טובים אינו נענש על בטול התורה של ששת ימי החל

אם הוא בעל מלאכה שכל ימות החל הוא עסוק בעסקו, ואין לו פנאי ללמד תורה, שאז חיוב גמור עליו שישב בשבת יום טוב וילמד בתורה, ובזה יהיה נצול מן הדין על ששה ימי החל, כדפראשו ו"ל בפסוק 'כי אקח מועד אני מישרים אשפט'.

וגם בפסוק אך אם יום או יומים יעמד לא יקם כי כספו הוא, דהינו אם יום השבת שהוא יום אחד, או בלמים טובים שהם שני ימים, יעמד בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ללמד תורה, לא יקם רצה לומר לא יענש על ששת ימי החל שלא עסק בתורה, והטעם כי כספו הוא רצה לומר שאז נכר שבשביל מזונותיו שהם כספו לא למד בתורה, והראיה שבשבתות וימים טובים שאין בהם מלאכה ישב ולמד.

אבל אם בשבת יום טוב גם כן לא עסק בתורה ח"ו, אז נכר שאינו חפץ בה ח"ו, שהרי הוא פנוי ממלאכה ואינו לומד, ומה יש לו אם כן להשיב ומי מונעו, ולכן ח"ו ענוש יענש גם על ימי החל בר מינן, ואם בינה שמעיה זאת. (פרי ויקהל)

ורצע אדניו את אזנו במרצע (כא ה)

חננת התורה

רבי אברהם יהושע השיל מקרקא זצ"ל

שמיעת און השמאלית לא תגנב

כרש"י: ורצע אדוניו את אזנו הימנית, או אינו אלא שמאלית, תלמוד לומר אין און. ויש לדקדק מאי קושיא הוא זאת 'או אינו אלא שמאלית', הלא כל המצות סתם בתורה הדין נותן להיות בזמין, כמו שמצינו לענין פמה דכרים.

ויש לפרש על פי מה דאיתא במדרש רבה בשירי השירים על הפסוק 'ישקני מנשיקות פיהו', דבשעת מתן תורה היה הדבור יוצא מימיו של הקדוש ברוך הוא לשמאלן של ישראל וכו', עין שם. נמצא דהדבור 'לא תגנב' דמחמתו נרצע שמע האון שמאל, אם כן הנה אמינא דשמאלית תרצע, משום הכי צריכים ללמד הגזרה שנה.

רק שכתו יתן ורפא ירפא (כא יט)

אזור אליהו

רבי אליהו לרמאן זצ"ל

רפואת הנזק מכת תשובת המזיק

יובן על דרך מאמר חז"ל (שבת לב.) מגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב, כי בנדאי אם נחלה איזה אדם על ידו בנדאי הוא רשע, לכן מחייב לשוב בתשובה, ואז יהיה זכאי ולא יבוא עוד מעפתה חוב על ידו.

הרחיק יותר מן השעור הנדרש, ויבכל זאת הלכה והתפשטה האש ברוח שאינה מצויה, תיב. והטעם, כתב הרא"ש, שמאחר שפשע והדליק בשדה חבירו לא נתנו לו חכמים שעור הרחקה.

וזהו דרשת הגמרא, "כי תצא אש מעצמה, דהינו שבקקות חטאי ישראל הבעיר ה' אש פני לעוררם, ואמנם, בדרך הטבע לא יכלה האש הזאת לכלות את הסודות ואבני הגזית של בית המקדש, ומה שאכלתם האש, הוא דומה למה שבאה רוח שאינה מצויה והוליכה האש והזיקה, ולפי זה היה ראוי לפטר את המבעיר. אך עם זאת, מחייב ה' את עצמו בבניית המקדש, מאחר שהצית הוא את האש בציון שנאמר "ויצת אש בציון" ויהי זה כמדליק ברוחות חבירו, שחייב אפלו אם היה כשעור הרחקה, ולכן אמר ה' 'עלי לשלם את הבערה שהבערתי', וזהו "שלם ישלם המבער את הבערה". (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמר ונגנב מבית האיש אם ימצא הנגב ישלם שנים. אם לא ימצא הנגב ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו (כב ו-י)

אלף המגן

רבי אליעזר פאפו זצ"ל

תשלומי שנים להקב"ה

כי יתן איש שהוא הקב"ה, אל רעהו שהוא הבן אדם (על דרך יצד ורע אביד אל תעוב), כסף שהם מצות, כמו שפרשו בפסוק 'אוהב כסף', או כלים שהם מצות לא תעשה שצריך להפלא מלעשותם - וצוהו לשמר. אם חס

כי תצא אש ומצאה קצים וגו' שלם ישלם המבער את הבערה (כב ה)

אמרי טפר

רבי יהודה שמואל פרימו זצ"ל

ה' הצית אש בציון וה' עתיד לבנותה

הגמרא בכבא קמא (ס:): מדרקת, שפתח הכתוב "כי תצא אש" ומשמע מעצמה, וסוים "שלם ישלם המבער את הבערה" ומשמע שיש מי שהבעיר את האש ולא מעצמה יצאה. ודרשת הגמרא, שפסוק זה אמרו ה' על חרבן המקדש. ואמר, על אף שהאש יצאה מעצמה (בקבות עונותיהם של ישראל. רש"י), אשלים אני את הבערה, וכאלו שאני הבערתי. אני הציתי אש בציון, שנאמר "ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה" (איכה ה, יא), ואני עתיד לבנותה באש, שנאמר "ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב ולכבוד אהיה בכותה" (זכריה ב, ט).

ויש לעיני, מה טעם בחרה הגמרא להביא דוקא את הפסוק "ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה" שבסוף מגלת איכה, ולא הביאה פסוק אחר מתחלת המגלה "ממרום שלח אש" (איכה א, יג).

ויובן, בהקדים מה שפסק מן בשלחן ערוך (חומ"ס תיח ס"ב), שהמדליק אש בתוף שדהו והלכה האש לתוף שדה חבירו, תיב. אבל אם הרחיק את האש הרבה עד שאינה יכולה לעבר לשדה חבירו ברוח מצויה, ובאה רוח שאינה מצויה והתפשטה האש לשדה חבירו, פטור. וכתב הרמ"א (סו), שלא נאמרו שעורי הרחקה משדה חבירו, אלא דוקא אם הדליק האש בתוף שלו, והלכה והתפשטה לתוף שדה חבירו. אבל אם הדליק בתוף שדה חבירו, לא יועיל מאומה, ואפלו

יבאהו 'עד' זו קריאת שמע, ויועיל לו להכנעת היצר לכל יוכל לטרפו.

ושלום וגונב מבית האישי שהן נסתר מחמתו, [ששכח] אם יש תורה בעולם, שפיון שעבר עברה ושנה בה נעשה לו כהתר.

אם ימצא הגנב שנפקחו עיניו וראה וידע את אשר לא טוב עשה ורוצה לשוב בתשובה, ישלם שנים לרעהו שאם היה למיד ללמד דף אחד ילמד ב' דפין, ויעשה כנגדן חבילות של מצות.

אם כסף תלוה את עמי את העני עמך לא תהיה לו כנשה לא תשימון עליו נשך (כב כה)

ויען שמואל

רבי שמואל מרציאנו זצ"ל

כשאינו לווה לשלם אסור למלוה לעבר לידו **בפסוק** זה כתוב שני אסורים הקשורים להלוואה. הראשון, אסור "לא תהיה לו כנשה", והוא, שבהגיע מועד הפרעון ההלוואה, אסור למלוה לתבע מהלווה שיפרע את חובו, אם יודע שאין ביכולתו להחזיר. השני, אסור "לא תשימון עליו נשך", והוא, שאסור למלוה להתנות את הלוואתו, בכך שיחזיר הלווה יותר ממה שקבל, שזוהי רבית. ויש לדרקדק, שהיה ראוי להקדים הצווי "לא תשימון עליו נשך" שמתיחס להלוואה, לפני הצווי "לא תהיה לו כנשה" שמתיחס למועד הפרעון.

ואם לא ימצא הגנב והנה במחשך מעשיו עד יום מותו, ונקרב בעל הבית אל האלהים, רצונו לומר אל הדין הקשה, מי גרם לו זאת אם לא שלח ידו במלאכת רעהו, שהיא התורה שנקראת מלאכת שמים, על דרך שפרשו בפסוק ויבא הביתה לעשות מלאכתו, שאם היה עוסק בתורה המאור שבה היה מחזירו למוטב.

אם טרף יטרף יבאהו עד הטרפה לא ישלם (כב יב)

ידות אפרים

רבי אפרים פיטל פלדמן זצ"ל

סגלת קריאת שמע להכנעת היצר הרע **אולי** ירמו גם כן על דרך חכמינו ז"ל (ברכות ה.) אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו יעסוק בתורה, נצחו מוטב, ואם לאו יקרא קריאת שמע. הרי לפניך שקריאת שמע מועיל להכנעת היצר.

ויראה לבאר, בהקדים את דברי רבי שמעון בר יוחאי בגמרא בבא מציעא (עה:), שאם הלווה לא היה רגיל להקדים 'שלום' למלוה, אזי לאחר ההלוואה אסור לו להקדים לו 'שלום'. כי בזה שאומר לו 'שלום' נחשב הדבר פרבית, ולמד בן מהפסוק 'נשך כל דבר אשר נשך' (דברים כג, ט) ש'כל דבר', ואפלו דבור, יכול להחשב 'נשך' ואסור, וכן פסק מרן בשלחן ערוך (יו"ד ס"ו קס ט"א). עוד מובא בגמרא (שם), שרוב דימי אמר שאסור למלוה אף לעבר בפני הלווה, אם יודע שאין לו להחזיר, ולמד בן מהפסוק "לא תהיה לו כנשה", וכן פסק מרן בשלחן ערוך (ח"מ ס"ז ס"ב).

ולזה רמו כאן אם טרף יטרף, הינו שרואה בעצמו שהיצר הרע רוצה לטרפו, ואמר הסגלה לזה יבאהו 'עד', רומז לקריאת שמע כמו שאמרו ז"ל בזה, כי עיניו של תבת שמע ודל"ת דאחד גדולים, המה והמה עד, וזה

כדעתו, ולא תהיה אחרי רבים לרעות, עין שם.

ויש לומר דזה פונת הפתוב גם מדבר שקר תרחק, הדבור יהיה שקר דתאמר חזב שלדעתך זכאי, ואף שלדעתך על ידי זה יצא הדבר לזכות, ויהיה נגמר כדעתך שהוא אמת, אפלו הכי הדבור שקר, לא תאמר שטוב לי לשקר שאומר חזב, כי על ידי זה שאומר זכאי אהרוג נקי וצדיק, והבטיחה תורה הקדושה כי לא תהרג נקי וצדיק, כי לא אצדיק רשע, כי אלקים נצב בעדת אל (תהלים פב א), ואם הקב"ה נתן כדעתך לומר זכאי תאמר פן, ואם על ידי זה הרגו אותו, מסתמא חזב, כי הקב"ה אינו מניח להצדיק רשע, וכל דרכיו משפט ואין עול (דברים לב ד).

על פן אמר הפתוב מדבר שקר תרחק, אף שעל ידי השקר תדמה שנקי וצדיק אל תהרג, לא תעשה פן, כי רשע לא אצדיק.

ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך לא תכשל גדי בחלב אמו (כג ט)

יוסף אנהם

רבי יוסף שאלתיאל זצ"ל

הקשר בין מצות בכורים לאסור בשול בשר וחלב

יש להבין, מדוע התורה פתחה את מצות הבאת בכורים יחד עם אסור בשול בשר בחלב. ויש להקדים את דברי הרב קאלבו הרופא, שאם בשולו בשר בחלב וישקו את הקרקע מאותו התבשיל אזי הפרות יצמחו ויבשילו קדם הזמן.

ומעתה, מאחר שבא הפתוב לצוות על הבאת הבכורים, ואמר "ראשית בכורי

ואפשר, שכונת התורה לרמוז, שלאחר שקנים אדם את מצות "אם כסף תלוה את עמי", והגיע מועד הפרעון, אם יודע שאין ללווה לפרע, אזי "לא תהיה לו כנשה", ולא יעבר לפניו אף בלי לבקש ממנו את ההלוואה. ועוד, שאם יעבר המלוה לפניו, יש חשש שהלווה יקדים לומר לו 'שלוס', ויחשב לו רבית, ונמצא שמכשיל את הלווה, וגורם לו לעבר על אסור של 'נשף'. וזהו שסים הפסוק "לא תשימון עליו נשף", כלומר, אל תגרם ללווה לעבר על אסור רבית. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

מדבר שקר תרחק ונקי וצדיק אל תהרג כי לא אצדיק רשע (כג ז)

פני מבין

רבי נתנאל פריד זצ"ל

אסור אמירת שקר להציל את הזכאי

ונראה לפרש מקרא זה שאינו מובן על פי פשוט [ועין בפירוש רש"י], דהנה קיימא לן (סנהדרין זז.) בדיני נפשות בית דין שאומרין פלו זכאי הוא זכאי, ובית דין שאומרין פלם שהוא חזב הוא זכאי, ובגנחלקו הולכין אחר הרב.

ועתה אם פלם מחיבים הוא זכאי, אמנם אם רואה אחד מבית דין שרוצים רבם לחזב, ולדעתו נראה שהוא זכאי וכן הוא אצלו בורר, ומעטתה אם יאמר זכאי נמצא שיהיה חזב שיהיה הרב לחזב, וזה שלא פרצונו, ואם פן עדיף לו שיאמר חזב אף שלא כדעתו, אמנם על ידי זה שיאמר שקר שהוא חזב יהיה פרצונו שיהיה זכאי. וכתב באור החיים (כג ב) שאסור לומר לו חזב כדי שיהיה זכאי

דְּבָרִים אֲחָדִים

רבי חיים יוסף דוד אבולאי זצ"ל - החיד"א
אין הקב"ה מביא תקלה במאכליהם של
הצדיקים

הכונה, ועבדתם, ועל זה תזכו שאין
הקב"ה מביא תקלה על ידיכם
במאכל ומשקה, כמו שאמרו ו"ל (גיסין ט.) אין
הקב"ה מביא תקלה וכו', ופרשו התוספות
דהוי בדבר אכילה.

וזה שאמר ועבדתם את ה' אלהיך, ואז, וברך
את לחמך ואת מימך, שיהיה ברוך, ולא
יהיה בו אסור מסטרא אחרא, דהוא ארור,
והסרתי מחלה מקרבך, הינו הסטרא אחרא, פלה
גרש אגרש צד הרע שברך.

ראיה לדברי המהרש"א להסיר המחלה עם
קיתון של מים דוקא ולא יין

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפונקעל זצ"ל
אפשר לפרש דאיתא בגמרא (כ"מ קז):
דפ"ג מיני חלאים תלויים במרה
כמגזן 'מחלה', וכלן קיתון של מים ופת
שתרית מציל מהם. ופרש רש"י, למי
שאין לו יין. אמנם מהרש"א בחדושי
אגדות (ד"ה וקיתון) כתב, דדוקא לחם ומים,
עין שם.

ונראה לעניית דעתיה להביא ראיה לדברי
המהרש"א מפסוק זה, דלכאורה
האיך דוקא לחם ומים הוא רפואה ולא שאר
דברים, אבל נראה לי דהגה לח"ם בגימטריא
ע"ח, ומי"ם בגימטריא צ' (עין עץ חיים שער כה
דרוש א), סף הכל קס"ח, שני פעמים מחל"ה
דהוא פ"ג, וקא משמע לן דמדאורייתא חד
בתרי בטיל, על פן דוקא לחם ומים, כדברי
המהרש"א זי"ע.

אדמתך תביא בית ה' אלהיך", יתכן שיהיה
אדם שירצה להודרו במצוה זו ולכן יבשל
בשר בחלב כדי להשקות את העצים כדי
שיצאו הפרות במהרה ויוכל לקיים כבר את
המצוה, לכן באה התורה לאסור "לא תבשל
גדי בחלב אמו", שיהיה האדם שלא לעשות
כן כדי למהר את צמיחת והבשלת הפרות כדי
להודרו ולקיים את מצות הפסוקים. (באדיבות 'מכון
חכמי ספרד' נתיבות)

**לא תשתחוו לאלהיהם ולא תעבדם ולא תעשה
כמעשיהם כי הם תהרסם ושבר תשבר מצבתיהם**
(כג כד)

בני יצחק

רבי יצחק משאלוניקי זצ"ל

בטול עבודה זרה של ישראל

אפשר לומר עם מאמרם ו"ל, עבודה זרה
של גוי יש לה בטול, שבר לה ה'ד,
שבר לה הרגל הרי זה בטלה, אבל עבודה
זרה של ישראל לא מהני לה בטול.

וזה שאמר לא תשתחוו לאלהיהם כו'
כי הם תהרסם, כלומר בשלמא
אם אין אתה תשתחוו להם אין אתה
צריך להרסם ולשברם, כי כבטול לחוד
סגי לה, אבל אם תשתחוו אתה, צריך
אתה להרסם ולשברם מכל וכל, משום
דהוי עבודה זרה של ישראל, וזהו אומר
'כי הם תהרסם ושבר תשבר מצבתיהם'
כו'.

**ועבדתם את ה' אלהיכם וברך את לחמך ואת
מימך והסרתי מחלה מקרבך** (כג כה)

‘עד חמס’. וְזֶה אֹמְרוּ לֹא תִשָּׂא שְׁמִיעַ שְׂוֹא לְקִרְוֹת קְרִיאַת שְׁמַע בְּלֹא פְּנֹה, כְּדִי שְׂלֹא תִהְיֶה עַד חֶמֶס.

מנושאי הפרשה

לא תשא שמע שווא – אמירת קריאת שמע

שדה יצחק

רבי יצחק גואיטה זצ"ל

אמירת קריאת שמע בלא תפלין

לא תשא שמע שווא אל תשת ירך עם רשע להיות עד חמס (כג א). אמר עולא כל הקורא קריאת שמע בלא תפלין כאלו מעיד עדות שקר בעצמו (ברכות יד:), ע"כ. ובראש השנה (יז) אמרו פושעי ישראל בגופן קרקפתא דלא מנח תפלין. ואפשר זהו פונת הכתוב לא תשא שמע שווא אל תשת ירך עם רשע להיות עד חמס, רצה לומר לא תקרא שמע בלא תפלין, כדי שלא תהיה ירך עם הרשעים פושעי ישראל דלא מנחי תפלין, וכדי שלא תהיה 'עד חמס' דמעיד עדות שקר.

(ברכות יד:)

שיורי מצוה

רבי אברהם מונסוניגו זצ"ל

השתקת האומר שמע שמע פעמים

ירמזו למה שאמרו חז"ל (ברכות לג:): האומר שמע שמע משתקין אותו. וזהו לא תשא על פיך שמע שווא, על חנם כופל את שמע, כי אחת דבר אלהים ולא שתיים, משום דמיחזי כשתי רשיות.

וכשאתה קורא הנהר בעצמך לקשר תפלין על ירך, כדכתיב 'וקשרתם לאות ירך כידו שקורא קריאת שמע ואינו מניח תפלין להיות עד חמס כמותו, כי אל תתחר להיות כמרעים.

בית אשר

רבי אשר זליג שווארץ זצ"ל

קבלת על מלכות שמים באמירת קריאת שמע

ונראה בס"ד דהכתוב ירמזו דבשעה שתקרא קריאת שמע ותאמר 'שמע ישראל' לא יהיה לשווא, שבאמת ולב שלם תקבל עליך על מלכות שמים, 'אל תשת ירך עם רשע' שלא תתחבר לרשע להיות 'עד' חמס, ד'שמע' ה'ע' גדולה, 'אחד' ה'ד' גדולה, אותיות 'עד', ואל תתחבר לרשע שהוא יצר הרע, אם תלך בעצת יצר הרע אז תהיה בשעת קריאת שמע עד חמס.

חד"ר נא"ה

רבי נסים אליקים זצ"ל

קריאת שמע בלא כונה כאלו מעיד עדות שקר

לא תשא שמע שווא. מצאתי כתוב בכתבי עטרת ראשי ר"א ו"ל משם הרב המו' פנהא רבה משא"ב המלאך רפאל ארזי הכהן ו"ל, והוא בהקדים מה שאמרו רז"ל (עין ספר חרדים פרק טו) כל הקורא קריאת שמע בלא פנה כאלו מעיד עדות שקר בעצמו, והוא ירמו בכאן העין שבסוף 'שמע', והד' שבסוף 'אחד' הם 'עד', דאם ח"ו לא פנו יעשה

מעשי צדיקים

הדברים כבר נדפס בספרו של הרבי, 'מגיד דבריו ליעקב' (משפטים אות ב), אחר מסיים הרב כשהוא מעיד על עצמו, "אחים יקרים, האמינו לי כי מאותו היום בו זכיתי להיות במחצתו ולשמע דברים אלו, עברו שלשים ושש שנה, על אף כל הצרות שעברו עלי עד כה, יש לי התחזקות מן הדבורים האלה". (מצמיח ישועות)

כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשבעת יצא לחפשי חנם (כא ב)

בתקופת מלחמת העולם השנייה, עלה בידי **הרב יוסף שלמה פהנמן מפוניבז'** זצ"ל אחר מאמצים עלאיים ובמסירות נפש, להוציא ולהציל מפפירה קבוצה של שלשים נערים מקרב ילדי טהרן.

הישיבה סדרה עבורם צריף למגלות הגבעה בשכונת זכרון מאיר בבני ברק, ואף רכשה עבורם מטות ברזל, אף קימס היה מחסור באותה עת מלחמה, בכרים וכסתות עבור הנערים.

בקט' הרב פהנמן הוודיע, שבשבת אחר הצהרים תתקיים דרשה חשובה בבית הכנסת הגדול שברחוב רבי עקיבא. בשעה היעודה התאסף במקום קהל רב, והרב פהנמן פתח ודרש.

"ברצוני לברך כעת אתכם אחים יקרים, מצוה אחת הלכה למעשה. קבעו חז"ל (מידושינ בב), 'הקונה עבד עברי קונה אדון לעצמו', מאחר ואם יש לאדון פר אחד ולא

ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם (כא א)

בשלהנות אותם ערף לפני קהל עדתו בשבתות ובמועדים טובים, נושא היה הרה"ק **רבי בעריש מניאלא** זיע"א דברי תורה רבים בתסידות ובקבלה, דברים שנגנסו ללב כל השומעים כדברי חז"ל, 'דברים היוצאים מהלב, נכנסים אל הלב', ופעלו את פעלם הטוב מיד, ואף לארך שנים רבות.

רב שלא נמנה על חסידיו, אף זכה לשמע דבר תורה מפיו, כתב בספרו את אשר זכה לשמע מפיו בפרשתנו, ואלו דבריו.

ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם, מתרגם אונקלוס, 'ואילין דיניא די תסדר קדמיהון', כי המתקת הדינים צריף להיות בשרשן, ואיך יבוא לכך האדם, כאשר יעשה לעצמו סדר איך להתנהג בסדר היום והשעות, איזה שעור קבוע ללמד, ובאיזו שעה להתפלל.

רק אם לא ישנה את סדרו בשום אופן, יהיה בידו להמתיק הדינים עליו בשרשיהם, זה שמפרש בתרגום, 'ואילין דיניא', הינו הדינים, 'די תסדר', אם תעשה לך סדר בעבודת השם, אז יקדמיהון, תוכל להמתיק הדינים בשרשן.

מי חכם וישמר אלה ויתבוננו חסדי ה" (תהלים קז מג), מלשון 'ואביו שמר את הדבר' (בראשית יא), הינו מי שיש לו חלילה יסורים, והוא שומר אותם ואינו בועט חלילה, רק ויתבוננו, הוא מתבונן בדינים ובסורים לדעת מפני מה שלח לו אותם השם יתברך ברב רחמיו, הלא 'מאתו לא תצא הרעות' (איכה ג לח), אז 'יראה חסדי ה"', כי גם היסורים המה חסדי ה'.

הביאו רבים מאנשי בני ברק אל הצריף שהוכן עבור הילדים כרים וכסתות די והותר, למעלה מן המספר הנדרש. (הרב מפוניבז')

אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו (כא יט)

בעיר מאנדז'יב, התגורר חסיד עני ואביון בשם ר' מרדכי שרף, את פת לחמו מוצא ה'ה אחר עמל רב, ממכירת סמרטוטים. באחת הפעמים בהם נסע בעגלתו, נפל ונשברה רגלו, ומאז ה'ה מרתק למטתו במשך תקופה ממשכת.

באותם הימים נולד לו בן זכר, מאחר והרה"ק **רבי דב בעריש מביאלא** זיע"א ש'ה אתה עת בעיר, כבדוהו בגי המשפחה והחסידים בסנדקאות.

כשהגיע הרבי לברית וראה שאבי הבן לא נמצא, אמר שהוא רוצה לראותו בסעודה. ספרו לו שהוא שוכב חולה במטה, "אף על פי כן", אמר הרבי, "הביאו אותו". החולה הובא באלונקה לבית אחיו שם נערכה הסעודה, והושיבוהו על כסא עד גמר הסעודה.

משנסתיימה הסעודה, קם ר' מרדכי על רגליו והלך ללא עזר וסיוע, כאחד האדם. הרבי ברכו בהצלחה, ועד מהרה יצא שמו כעשיר מפלג. (מגיד דבריו ליעקב)

וכי יצאו אנשים (כא כב)

אמן הדבור ה'ה המשגיח החסיד המפרסם **רבי גדל אייזר** זצ"ל, אכל לא פחות מכף גם אמן ההקשבה. תמיד אומר ה'ה, "אנשים צריכים לדבר איש עם זולתו, לנסות להבין האחד את האחר, לומר האחד למשנהו

יותר, הדין מחייב אותו למסר את הכר לעבדו העברי, אפלו הוא עצמו ישכב לישן בשל כף על הרצפה.

שואל המהר"ם שיף ועוד מפרשים, הלא הלכה פסוקה היא, 'וחי אחיר עמך', חייך קודמין, אם כן, מדוע מחייב האדון למסר את כרו האחד לעבדו העברי, אפלו אם דינו כ'אחיר'. אולם תרשו לי, המשיר הרב כהנמן, "להביע לפניכם ישוב משלי לקושיא.

כאן נשאלת השאלה, איך להבטיח לאדון זה שישכב לישן במנוחה ונחת, הרי אם יצוה על עבדו העברי להשתטח על הרצפה ללא כר וכסת, ואלו את הכר האחד יקח לעצמו, כלום במצב כזה יוכל הוא להרגע ולהרדם, הלא מצפוננו ייסרו ולא יתן תנומה לעפעפי.

על כן העצה הנכונה של חכמי התורה, מתוך נקדת המוצא של הדאגה לאדון, שאת הכר האחד צריך למסר לעבד, ממילא שניהם יבואו על תקנתם ומנוחתם. העבד יישן במנוחה משום שיש לו כר לראשו, ואלו האדון שנתו תערב לו, אחר שמסר מרצונו את הכר היחיד לאחיו הנזקק לו, כדי לקיים את המצוה.

המשיר הרב כהנמן ואמר, "אחים יקרים, ברצוני לקוות שהבנתם את ההלכה שהסברתי. להוי ידוע, שמחר בערב תגיע אלינו לבני ברק קבוצה של ילדים נצולים מפליטי השואה, לצערנו הרב לא מצאנו כרים בשבילם, ויש מצוה בתורה של 'וחי אחיר עמך'.

לאור השקפת התורה אני שואל אתכם, הכיצד תוכלו ללכת לישן על משכבכם, בידיעכם שלילדים המסכנים אין כר למראשותיהם. על כן עצתי אליכם על פי התורה, להמציא כרים וכסתות עבור הילדים הללו".

אין צריך לומר כי הבעיה נפתרה בכי טוב, עוד באותו לילה של מוצאי שבת קדש.

כְּלוּ לֹא רָעָה. הַשְּׁלִימִים רַבִּי גוֹדֵל אֶת מְשֻׁלוֹ, וְהַנְּמָשֵׁל כִּכְר לֹא הֵיָה צָרִיף לְהֶאֱמֹר. (ממשתנו טל ר' גודל)

אם כִּסֵּף תִּלְוֶה אֶת עַמִּי אֶת הָעֲנִי עִמָּךְ (כב כד)

אָחֳדִי מַחְסִידֵי הַיִּגְיָטָעֵר יוֹד', הִרָה"ק רַבִּי יוֹסֵף בְּרוּךְ מַנְיִישְׁטָאט זיע"א, מְצָא אֶת פְּרֻנְסָתוֹ בְּרוּחַ רַב מִמְסַחֵר בְּעוֹרוֹת מְעַבְדִּים. לְיָמִים נִהְפָּךְ עָלָיו הַגְּלָגֶל, וְהַפְסִיד כָּל מְסַחְרוֹ, נָסַע לְסוּחָר מִמְכָּרָיו וּבִקְשׁוּ לְתֵת לוֹ סוּחָרָה בְּהַקְפָּה, אִךְ הִלָּה מֵאוֹ לְבַקְשָׁתוֹ.

הַתַּחֲנֹן לְפָנָיו הַיּוֹרֵד שֵׁינִים בּוֹ מִצּוֹת 'וְהִחֲזַקְתָּ בּוֹ', לְהַלּוֹתוֹ בְּעוֹד מוֹעֵד, טָרָם יִפְסֹט רָגְלֵי, אֲבָל הַחֲבֵר שֵׁינֵי אֹדוֹת מְצָבו הַיְרוּד, לֹא נָתַן אֵינֶן קִשְׁבָּת לְדַבְּרֵי יְדִידוֹ לְשַׁעֲבֵר.

נִסְעֵי הָעֲנִי לְרַבּוֹ לְנִיִּישְׁטָאט, הַתְּאוֹנֵן עַל מִצַּב פְּרֻנְסָתוֹ, וְסִפֵּר כִּי הַסּוּחָר שֶׁהֵיָה אִף הוּא מַחְסִידֵי הַרַבִּי, אֵינּוּ רוֹצֵה לְהַלּוֹת לוֹ בְּשַׁעַת דְּחֻקוֹ. הַיִּגְיָטָעֵר יוֹד נָטַל אֶת מְקוּרָתוֹ וַיַּעֲשֶׂה, עַד כִּי נִתְמַלֵּא הַבַּיִת כְּלוֹ עֵשׂוֹן, אַחֵר הוֹשִׁיט יָדוֹ לְסוּחָר, וּפְטָרוֹ לְשִׁלּוֹם.

בְּהִינְעוֹ לְבַיְתוֹ, כִּכְר הַמִּתִּין עֲבוּרוֹ שְׁלִיחַ מַחְבְּרוֹ הַסּוּחָר שֶׁהוֹדִיעֵנו שֶׁהוּא קוֹרָא לוֹ, מִשֶּׁהִגִּיעַ אֵלָיו, נָתַן לוֹ הַסּוּחָר בְּהַקְפָּה סוּחָרָה בְּסִכּוּם רַב. תָּמָה הַחֲסִיד וְשָׂאֵל, "מַעֲקָרָא מַאי קְסָבְרָתִי, וּלְבִסּוּף מַאי קְסָבְרָתִי".

סִפֵּר הַחֲסִיד, "בְּלִילָה הָאֲחֵרוֹן חִלַּמְתִּי שְׁנִסְעֵתִי לְיוֹם טוֹב אֶל הַרַבִּי לְנִיִּישְׁטָאט, אִךְ הוּא נָתַן שְׁלוֹם לְכָל הַחֲסִידִים חוּץ מִמֶּנִּי, הַתַּחֲלִיתִי לְבָכוֹת וְשָׂאֵלְתִי, "מָה חֲסָאֲתִי וּמָה פְּשַׁעֲתִי שֶׁהַרַבִּי אֵינּוּ נוֹתֵן לִי שְׁלוֹם".

עֲנָה לִי הַרַבִּי, "הִיעֲלָה בְּדַעְתָּךְ שֶׁאֲתָן לְךָ שְׁלוֹם כְּשֵׁי שֶׁבְּקָרְבָךְ אֲבִירוֹת לְבִי, לְבַלְתִּי

אֶת הָאֲמָתִי, שֶׁהָרִי בְּהַעֲדֵר הַקְּשֻׁבָה וּלְאֵל הַבְּנָה, עֲשׂוּיֹת הַתּוֹצְאוֹת לְהִיּוֹת הַרוֹת אֶסוּן".

בְּדַרְבּוֹ, הֵיָה מְשֻׁל חָבִיב מְזַמֵּן בְּפִיו. מַעֲשֶׂה בְּשָׁנֵי חֲרָשִׁים, שֶׁאֲחָד מֵהֶם מְצָא אֶת פֶּת לְחִמוֹ קְרָעָה צֵאן, וַיְהִי הַיּוֹם, בְּקֶשֶׁת הָרָעָה מַחְבְּרוֹ לְשֹׁמֵר עַל הַעֲדָר לְזַמֵּן מָה, עַד אֲשֶׁר יָשׁוּב.

בְּשִׁשָּׁב, שְׂמַח לְרֵאוֹת כִּי חֲבָרוֹ שָׁמַר בְּמִסִּירוֹת עַל הַצֵּאן וּבִקְשָׁה לְהוֹדוֹת לוֹ עַל כָּף, נָטַל מִהַעֲדָר טָלָה שְׂרָגְלוֹ שְׁבוּרָה, וּבִקְשָׁה לְהַעֲנִיקָה לְשׁוֹמֵר בְּמִתְנָה. אִךְ הַחֲרָשׁ הַשׁוֹמֵר הִבִּין כִּי הִלָּה מִתְכַּוֵּן לְשׁוֹאֵלוֹ כִּי־צַד אֵרַע שְׂרָגֵל הַטָּלָה נִשְׁבְּרָה, מַדּוּעַ לֹא שָׁמַר כְּדַבְּעִי.

הַחֵל אִפּוֹא הַשׁוֹמֵר לְהַצְטַדֵּק בְּתוֹנוֹת יָדַיִם שֶׁהוּא לֹא אֲשֵׁם, וְסוֹרֵב לְגַעַת בְּטָלָה, אִךְ הָרָעָה שֶׁהִבִּין כִּי הַשׁוֹמֵר מְסַרֵּב לְקַחַת אֶת מִתְנָתוֹ, נִפְגַּע מְכָר, הוּא שָׁב וּבִקְשָׁה מִהַשׁוֹמֵר שֵׁינִיחַ בְּכָל זֹאת אֶת הַטָּלָה, אִךְ הַשׁוֹמֵר הִבִּין שֶׁהָרָעָה שָׁב וְטוֹעֵן בְּכָל זֹאת, כִּי הוּא אֲשֵׁם בְּשִׁבְרֵת הַרְגָּל.

הַתַּחֲנֹן בֵּינָם וּכּוּחַ שֶׁל חֲרָשִׁים, בֵּינִיתִים עֲבַר בְּמִקּוֹם פָּרַשׁ רוֹכֵב עַל סוּסוֹ שֶׁהֵיָה אִף הוּא חֲרָשׁ, בְּרֵאוֹתוֹ אֶת הַשְּׁנִיִּים זְעוּפִים, בְּקֶשֶׁת לְבָרֵר מָה אֵרַע בֵּינֵיהֶם, נִפְגּוּ אֵלָיו שְׁנֵיהֶם יַחַד, וְכָל אֶחָד טַעַנְתּוֹ בְּסִימְנֵי יָדָיו.

הַפְּרָשׁ הַחֲרָשׁ הִבִּין שֶׁהֶם מַאֲשִׁימִים דּוֹקָא אוֹתוֹ בְּכָף שֶׁלְטָלָה נִשְׁבְּרָה הַרְגָּל, וְהוּא חָשַׁב לְעֲצוּמוֹ, "מָה לִּי וּלְבַעֲיָה שְׁלָהֶם", הִפָּךְ אֶת פָּנָיו, הִדְהִיר אֶת סוּסוֹ, וַיַּעֲלֵם מִן הָעֵין. הַשְּׁנֵיִם בְּטוֹחִים הָיוּ שֶׁהוּא הִלָּךְ לְקֵרָא לְמַשְׁטָרָה, עַל כֵּן הָרִימוּ שְׁנֵיהֶם רַגְלֵיהֶם וּבְרָחוּ כָּל עוֹד נִפְשָׁם בָּם.

בְּהַעֲדָר שִׁיחָה בֵּין הַשְּׁנֵיִם, לְאֵל הַקְּשֻׁבָה וּלְאֵל הַבְּנָה אִישׁ אֶת רָעָהוּ, נוֹתֵר הַעֲדָר

שמים מאין יושב, נחשים ועקרבים שרצו בשדות, מלבד תנים לרב שהתרוצצו באזור והגיעו דרך הפרדסים עד הבתים, מדי לילה, היו ילולתיהם מחרידות את התושבים.

תחבונה לא היתה קימת עד השכון, אפלו כביש סלול לא הגיע, התחנה הסופית של קו האוטובוס מתל אביב לבני ברק היתה ברחוב רבי עקיבא, תחלה ליד בית חרשת דובק, אחר כך הארץ הקו עד פנת רחוב רש"י.

מי שהצרך להגיע משכון ויזניץ למרכז בני ברק, נאלץ לנדוד דרך החולות בהם הקיץ כשהשמש לוחטת ממעל, או תחת גשמי החורף.

ספר ר' משה חיים רוזנבוים ז"ל, מהתושבים הראשונים בשכון ויזניץ בבני ברק, כי לעתים בתם עבודתו אחר שערך קניות בעיר, משרך היה את רגליו בדרך העפר לפנות ערב, כשהוא נושא סלים עמוסים ממרכז העיר לדירתו.

לעתים פוגש היה בדרך הארצה את החזון איש זצ"ל, בעת צאתו לפנות ערב לשאף מעט אור. כשהיה הוא רואהו בעמלו, בקש להרשות לו לקים בו מצות 'עזב תעזב', כשהוא מסייע לו לסחב את חבילותיו, והיה מלווהו עד השכון. אגב הליכתם, מתענין היה החזון איש אודות מצבו המשפחתי והכלכלי. (מאיר החיים)

מדבר שקר תרחק (כג ז)

בראש ישיבה, עקב רבנו הקדוש הבנא סאלי זיע"א אחר כל הנעשה בישיבתו, למרות ההתבודדות הרבות שגזר על עצמו, איש לא יכל להעלים ממנו מאומה, עינו פקוקה

שמוע בקול תחנוני אחיו, רק אם תבטיחני שתתן לו סחורה בהקפה ככל הישר בעיניו, אקבל אותך בשלום.

הבטחתי והוא נתן לי שלום, עתה את הבטחתי אשמר, כי בטח לא דבר ריק הוא ויש דברים בגו, הלא מחזק הוא רבנו המלמד בנסים, לעשות הכל עבור גמילות חסד". (גן הדסים)

ואנשי חדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו
לכלב תשלבנו אתו (כב ל)

בשעת בקר בימי ערב פסח, הביט הישועות יעקב זצ"ל רב ואב"ד לבנו היא למברג מגוזזטרת ביתו אל הרחוב שלפני הבית, שם עמדו מוכרי עופות ושמן כשר למכור סחורתם, והבחין כי סמוך לדוכן אחד ממוכרי השמן, התאספו עורבים ולקקו במרץ מהשמן המנח. המוכר גלחם אתם בעמל רב, להפריחם מהשמן.

שלח הרב את משמשו אל המוכר להודיעו שיתיצב מיד לפניו, חקר אותו למקור השמן, ואים עליו, עד שהלה פתח וספר כי במשך כל החורף אסף את השמן של העופות שנטרפו בחנותו, וקודם חג הפסח, בזמן שהכל דורשים ומבקשים לקנות שמן לצורך יום טוב, ראה כשעה מכשרת בה ימכר את סחורתו הטרפה, אולם רגלי חסידיו ישמר'. (אטל הגדולים עמוד ע')

כי תראה חמור טנאף רבץ תחת משאו וחדלת מעדב
לו עזב תעזבו עמו (כג ה)

בראשית מי שכון ויזניץ בבני ברק, היו תנאי ההתיישבות קשים ביותר. אזור

כָּבֵד אִין כָּל צַרְךָ בְּמִכְתָּב. (רשימות זכרים ח"א עמ' רמג)

והסרתי מחלה מקרבך (כג כה)

ספר החסיד ר' אברהם מטאמקעס ז"ל מוֹרְשָׁא. בַּעַת שְׁהֵיְתָה בְּתוֹ כְּבַת אַרְבַּע שָׁנִים, נִפְלָה הַקְּטָנָה לְמִשְׁכָּב לְמִשְׁךָ זְמוֹן מִמֶּשֶׁךְ, טוֹבֵי הַרופָאִים שְׁהִזְעִקוּ לְמִטְתָּה, אָמְרוּ נוֹאֵשׁ.

לפתע הַחֲמִיר מִצָּבָה, הִיא הַחֲלָה לְסַבֵּל מֵהַתְּכַוְּצוּיּוֹת עֲזוֹת שְׁחֻזְרוּ וְנִשְׁנוּ, יְסוּרִים גְּדוּלִים תִּקְפוּהָ בְּכָל חֲלָקֵי גוּפָהּ, אִף הַרופָאִים לֹא רָצוּ לְבוֹא, בְּאִמְרָם שְׂאִין מַה לַעֲשׂוֹת וְלֹא נוֹתֵר לָהּ לְחַיּוֹת אֶלָּא שְׁעוֹת סְפוּרוֹת.

בתוך כָּךְ, שָׁמַע אֲבִיָּהּ כִּי הִרָה"ק רַבֵּי דַבְּ בְּעֵרִישׁ מִבֵּיֵאלֵא זִיע"א שׁוֹהָה בְּוֹרְשָׁא, מִיַּד הַלֵּךְ אֵלָיו בְּשַׁעָה מְאַחֲרַת בְּלִילָהּ, קָדָם עֲלוֹת הַשַּׁחַר. כְּאֶשֶׁר הִגִּיעַ לְחֻדְרֵי הַחִיצוֹן, שָׁמַע אֶת הַרְבֵּי יוֹשֵׁב וְלוֹמֵד בְּחֻדְרֵי הַפְּנִימִי.

מאחר וְהִמְשַׁמֵּשׁ לֹא הָיָה בְּמִקוֹם בְּשַׁעָה זוֹ, לֹא הִרְהִיב עַל בְּנַפְשׁוֹ לְהִכְנִס לְבַד לְלֹא רְשׁוֹת, וְהִמְתִּין בְּחֻדְרֵי הַחִיצוֹן. הַרְבֵּי הַרְגִישׁ בְּעוֹמֵד בְּחֻדְרֵי הַחִיצוֹן, וְשָׂאֵל בְּקוֹל, "מִי שֵׁם", ר' אֲבָרְהָם נִכְנָס לְרַבֵּי בְּבִכּוּיּוֹת, סֵפֶר אוֹדוֹת מִחֲלַת בְּתוֹ, וְכִי הַרופָאִים כָּבֵד אִינָם רוֹצִים לְבוֹא יוֹתֵר לְמִטְתָּהּ.

השיבו הַרְבֵּי, "הַרופָאִים לֹא יוֹדְעִים מִיַּדֵּיהֶם וּמִגְרָלֵיהֶם, הִיא סוֹבֶלֶת מִגְּדוּל שָׁנִים", בְּשִׁמְעוּ זֹאת נִשְׂאָר מִשְׁתוֹמֵם וְאָמַר לְרַבֵּי בְּלַחַשׁ וּבְמוֹרָא, "רַבֵּי, יֵשׁ לָהּ שְׁנַיִם כָּבֵד זְמוֹן רַב", "שׁוֹטָה", גַּעַר בּוֹ הַרְבֵּי, "שְׁנַיִם אַחֲרוּרִיּוֹת אִין לָהּ, לֹךְ לְשָׁלוֹם, וּבְעֶזְרַת ה' יִתְבַּרַךְ הִיָּה הַכֵּל טוֹב".

הֵיְתָה עַל דְּרָכֵי הַמוֹרִים וְהַתְּלַמִּידִים כְּאֶחָד, שְׂאִישׁ מֵהֶם לֹא יִקְדִיחַ תְּבִשִּׁילוֹ בְּרַבִּים. מְלַבֵּד זֹאת, דָּאָג לְרֵמַת לְמוֹדִים נְאוֹתָהּ, וְיוֹתֵר מִכָּף, דָּאָג לְרֵמָה מוֹסְרִית גְּבוּהָה שֶׁל הַמוֹרִים וְהַתְּלַמִּידִים.

באחד הַמְּקָרִים עֵמֵד בַּחוּץ וְהִקְשִׁיב לְשַׁעוֹרוֹ שֶׁל בְּנוֹ יִקְרֹו, רַבְנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּבֵא מֵאִיד זִיע"א, מִבְּלֵי שְׁהַתְּלַמִּידִים יִרְגִישׁוּ בְּדַבָּר, וְהִנֵּה אֲוֹתָהּ נִפְשׁוֹ שֶׁל אֶחָד הַתְּלַמִּידִים בְּשֵׁם י. ת. לְצֵאת מַעַט, לְהִנְפֵשׁ מִן הַשַּׁעוֹר.

חשט הַתְּלַמִּיד שְׁכַלְם יִצְאוּ אַחֲרָיו, הִזְהִיר אֶת חֲבָרָיו, "הִזְהִירוּ, בְּבֵא סֵאלִי מִתְּקַרְב", וְיִצֵּא הַחוּצָה. כְּשִׁחֻזַר הַתְּלַמִּיד לְשַׁעוֹר, קָרָא לוֹ רַבְנוּ וְנָעַר בּוֹ עַל שְׁהוֹצִיא דָּבָר שְׁקָר מִפִּיו, אָמַר שֶׁהוּא רוֹאֶה אֶת בְּבֵא סֵאלִי, הַגֵּם שֶׁלֹּא רָאָהוּ. (סִידְנָא בְּנֵא סֵאלִי)

בעקבות הַלְּשָׁנָה לְשִׁלְטוֹנוֹת נִגְדַת הַיְּהוּדִי, הַתְּעוֹרָר צַרְךָ שְׁשִׁלְשָׁה רַבָּנִים יַחְתְּמוּ עַל מִכְתָּב הַמְּכַחֵשׁ אֶת תַּכְּוֵן הַהִלְשָׁנָה. הַשִּׁלְשָׁה הֵיוּ, הַרָה"ק הַצִּמְח צִדְקָה מְלִיּוּבְאוּיִטְשׁ זִיע"א, הַחֶסֶד הַנוֹדֵעַ רַבֵּי הַלֵּל מִפְּאָרִיטְשׁ זִיע"ל, וְהַשְּׁלִישִׁי הָיָה מִקְדָּמָה הַרַב הַחֶסֶד רַבֵּי אִיזִיק מֵהוֹמִיל זִיע"ל.

לדעתו שֶׁל רַבֵּי הַלֵּל, נִכְתְּבוּ בְּמִכְתָּב הַהַכְּחָשָׁה דְּבָרִים שְׂאִינָם אֶמֶת מִחֻלְטָת, וְדַעַתוֹ לֹא הֵיְתָה נוֹחָה מִכָּף, אִף מֵאַחַר וְהַצִּמְח צִדְקָה חָתֵם עַל הַמִּכְתָּב, נְאֻלֵּץ גַּם רַבֵּי הַלֵּל לְחַתֵּם.

דמעות רַבּוֹת שֶׁפָּךְ רַבֵּי הַלֵּל, עַל שְׁהַתְּגַלְגַּל לְיַדֵּי הַהַכְּרָח לְחַתֵּם עַל דְּבָר שְׂאִינּוֹ אֶמֶת לְאִמְתָּהּ, לְבִסוּף הִגִּיעָה אֵלָיו יַדִּיעָה מִחֻצַר הַצִּמְח צִדְקָה שְׁהַהִלְשָׁנָה הַתְּבַטְלָה.

וַעֲבַדְתֶּם אֶת ד' אֱלֹהֵיכֶם וּבִרְךָ אֶת לַחֲמֶךָ וְאֵת מִימֶיךָ
וְהִסְרֵתִי מִחֶלְהָ מִקְרָבְךָ (כג כה)

לִפְנֵי הרה"ק **רבי יששכר דב מבעלזא** זיע"א
 בָּאָה אֲשֶׁה, לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל בַּעֲלָה
 הַזְקוּק לְרִפּוּאָה. בָּרְכוּ הַרְבֵּי וְאָמַר, "יַעֲזֹר
 הַשֵּׁי"ת שְׁתֵּהָא לּוּ פְרִנְסָה בְרוּחַ", וְחֲזַר עַל
 בְּרַכְתּוֹ מִסְפָּר פְּעָמִים.

בְּשֵׁהֲתַרְפָּא החולה והגיע לרבי יששכר דב
 להודות על ברכתו, באר הרבי
 אֵת פְּוִנְתּוֹ בְּבִרְכָתוֹ שְׁתֵּהָא לּוּ פְרִנְסָה, עַל
 אֵף שֶׁהִבְקִשָּׁה הִיְתָה עֵבֹר רִפּוּאָה.

"מְצִינֵי" בסדר הברכות של שמונה עשרה
 שֶׁתִּקְנֵנו חז"ל, בְּרַכַּת 'רְפָאנוּ' קוֹדֶמֶת
 ל'בְּרַךְ עֲלֵינוּ', וְאֵלּוּ בְּפִרְשַׁת מִשְׁפָּטִים כְּתִיב,
 'וַעֲבַדְתֶּם אֶת ד' אֱלֹהֵיכֶם וּבִרְךָ אֶת
 לַחֲמֶךָ וְאֵת מִימֶיךָ וְהִסְרֵתִי מִחֶלְהָ מִקְרָבְךָ',
 הֲרִי שְׁכָתוּב קִדְם פְּרִנְסָה, וְרַק אַחֲרֵי
 כֵּן רִפּוּאָה.

אָלָא הכונה על פי דאיתא בגמרא (תענית
 ה:). בִּימֵי רַבֵּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי הָיָה
 רָעַב וּמִגָּפָה וְלֹא יָדְעוּ עַל מָה לְהִתְפַּלֵּל,
 כִּי אִין לְהִתְפַּלֵּל עַל שְׁנֵי דְבָרִים. רְצוּ
 לְבַקֵּשׁ עַל הַמִּגָּפָה וְאֵת הָרָעַב יִסְבְּלוּ. אָמַר
 רַבֵּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי, "נְבַקֵּשׁ עַל הָרָעַב,
 כְּאֲשֶׁר גּוֹתֵן הַקּוֹדֵשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂבַע, לַחֲיִים
 הוּא נוֹתֵן".

עַל פי זה מבאר סדר הפסוק, קדם מבטיחנו
 ה' יתברך שתהא לנו פרנסה, אם כן
 ממילא תבוא גם רפואה. אָבֵל בְּשִׁמוּנָה עֲשֶׂרָה
 תִּקְנֵנו חז"ל לְבָרַךְ קִדְם 'רְפָאנוּ', מִשּׁוּם שֶׁחֲשִׁיבוּת
 הַפְּרִנְסָה מְרַגְשָׁת, וַקֵּ בַעַת הַיּוֹת הָאֵדָם בְּרִיא
 (חזק. (אגרא דבי היוליל)

בְּהִגֵּינוּ לביתו, שמע מאחורי הדלת שבני
 הבית לא בוכים והם קצת בשמחה,
 כְּאֲשֶׁר פָּתַח הַדֶּלֶת, רָאָה שֶׁהִילָדָה פָּתַחָה
 עֵינֶיהָ, וּבִקְשָׁה שִׁיתְנוּ לָהּ לְשִׁתּוֹת. הֵלֶךְ ר'
 אַבְרָהָם וְקָרָא לְרופֵא שִׁיבּוּא, כִּי יֵשׁ שְׁנׁוּי
 לְטוֹבָה. מִשְׁבָּא הַרופֵא, הַשְׁתּוּמֵם לְרֵאוֹת כִּי
 הִילָדָה יֵצֵא מִמֶּנּוּת לַחֲיִים, יֵצְאוּ לָהּ לְפִתַּע
 שְׁנָיִם. (עטר נפלאות עטר זכיות)

וּבִרְךָ אֶת לַחֲמֶךָ וְאֵת מִימֶיךָ וְהִסְרֵתִי מִחֶלְהָ מִקְרָבְךָ (כג כה)

בתו של אחד מיהודי דאראג שלא זכה
 להמנות על עדת החסידים, חלתה
 באישון לילה, מצבה החמיר מרגע לרגע.
 וַיֵּרָא בְּצַר לוֹ, וַיִּרְץ לְבֵית הַרְה"ק **רבי שמואל**
פְּרִנְקֵל מְדַאָרָא זיע"א, לְהַזְכִּיר אֶת בְּתוֹ
 לְרִפּוּאָה שְׁלָמָה.

אָמַר לו הרבי, "נשתה לחיים", הוא פנה
 לחפש בביתו צלוחית יי"ש, אולם מאחר
 וְדָרְכוּ הִיְתָה לְהַעֲנִיק כָּל אֲשֶׁר בְּרִשְׁתּוֹ לְאַחֲרִים,
 לֹא נִמְצָא בְּבֵיתוֹ וְלוֹ מַעַט יי"ש. נָטַל הַרְבֵּי
 מִים לומר עליהם 'לחיים' ואמר, "הלא כתוב
 'וּבִרְךָ אֶת לַחֲמֶךָ וְאֵת מִימֶיךָ', וְאֵז, 'וְהִסְרֵתִי
 מִחֶלְהָ מִקְרָבְךָ'. הָאִישׁ שָׁב לְבֵיתוֹ, כְּדִי לְרֵאוֹת
 בְּעֵינָיו כִּיצַד הַמַּחֲלָה הוֹלְכַת וְנִגְלַמַּת.

כִּי ארע פעם אחרת, עת בא לפתחו יהודי
 עם תינוקו שהתעלף, נתן הרבי מעט
 מים לתינוק, ומיד הוטב לו והוא התעורר.
 אַחַר אָמַר בְּרַב עֲנוּתוֹתוֹ, "אַל תַּחֲשְׁבוּ שְׁזָה
 מוֹפֵת שְׁלִי, זֶה פְּסוּק מִפּוֹרֵשׁ בְּתוֹרָה, וּבִרְךָ
 אֶת לַחֲמֶךָ וְאֵת מִימֶיךָ, אַחַר כֵּן, 'וְהִסְרֵתִי
 מִחֶלְהָ מִקְרָבְךָ'. (אמרי ספר, עובדא דשמואל)

שרק עבורה נסעו לאלעסק, לא נמצאת על העגלה הנוסעת.

מהרו לחזור למקום הנפילה, ומצאוה מוטלת על הארץ ברסוק איברים, בלא נדנוד אבר, לקחו אותה על העגלה ומהרו בחזרה לאלעסק, שלחו לקרא לרופא, אך הוא בדיקה ונאש מחייה, לדעתו אין לה מזור ותקנה.

שלחו טלגרמה לבעל, שהלך מיד לרבי בבכיות ובקשות, כי על פי דברות קדשו באה הנזה, ועתה שוכבת על ערש דוי כמתה. אמר לו הרבי, "אל תפחד, בעזרת השי"ת יהיה לה רפואה".

האשה שכבה כמו גוססת, אחר זמן מה פקחה עיניה, לאט לאט הוטב לה, והלכה על משענתה. היא התעכבה באלעסק ששה שבועות עד שנרפאה לגמרי, קדם נסיעתה לביתה אמר הרבי, "היה לה נשמת גבר, לא היתה בידי בררה, מלבד להחליף נשמתה".

הבינו החסידים שהנפילה המסכנת שארע בנסיעתה, היה בידיעת הרבי מלכתחלה, ברכתו עשתה פרי, והיא נפקדה אחרי כן בבן זכר של קימא. (לב טמח החדש)

לא תהיה משפלה ועקרה בארצה את מספר ימיה אמלא (כנ כו)

בעיר זבאריב דר יהודי חשוף בנים, שזכנס פעמים רבות אל הרה"ק רבי חנוך הענידי **מאלעסק** זיע"א, אודות שועה בזרע של קימא, פעם אחת ענהו הרבי, שיביא את בני ביתו לפניו.

הנמוה היה הדבר, מעולם לא אמר הרבי לאדם שיבוא אליו, אפלו בעת ששאלוהו במכתב אם לבוא, צוה להשיב שלא יגיעו אליו. יצאה האשה אל הרבי בעגלה, עם עוד נשים שהצטרפו ללוותה.

בדרך חזרה לביתה, עת עלתה העגלה על הר גבוה לא רחוק מאלעסק המכנה 'הר הלבו', החליקה העגלה עם הנשים שעליה מגבה ההר הישר אל הבקעה, בנסי נסים, קמו הנשים מתחת העגלה בריאות ושלמות, התישבו על העגלה, והמשיכו בדרךם.

משהתרחקו מהמקום ושבה אליהן רוחם מהפחד והבהלה, נבהלו לראות כי מהרו להמשיך מהמקום בלא לבדק האם לא חסרה מי מהנוסעות, כעת אשת החסיד

מלוה מלכה

ספורים מהבעל שם טוב והתלמידיו

רשע, יאמר בפירוש שאינו מדבר על עצם האדם רק על המדה הרעה, כשם שארע עם הרה"ק הבעל שם טוב הקדוש זיע"א. (רשפי אש אות מד)

אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס (כג א) **הינו** שלא לדבר רע על שום אחד מישראל ח"ו כי על ידי זה יצטרף להיות עד חמס, כשמקטרג הרשע זה היצר הרע, יביא אותו לעדות על דבריו. לכן גם כשיצטרף לגנות איזה מדה רעה ולדבר מאיזה אדם

מלוה מלכה

ביום הושענא רבה, נוהג היה הבעל שם טוב הקדוש להשיב לכל שואל מה נגזר למעלה ומה יתהוה בכל העולם, כל אחד מבני החבר'א קדישא הכין שאלה בדרוש או בשאר ענינים, לכלם היה משיב ביום זה.

שאל אותו תלמיד, "מה ענין הרחת הטבק", והרבי אמר לו, "תענה אתה את אשר חשבת בענין זה". הוא ספר את אשר הרבה על חברו בראש השנה, וכי לבסוף למד עליו זכות.

גלה הבעל שם הקדוש, כי רצו משמים לגזר מיתה על החבר מחמת מחשבתו, רק בלמוד הזכות שלו, התבטלה הגזרה, והזהיר את תלמידיו לדון בכל עת את עמיתיהם לכף זכות, אפלו במחשבה בעלמא. (נצור חסד פ"ד מ"ח)

באותן השנים בהן שמש בעל בית היוצר אב"ד חוסט זצ"ל, כאב"ד אויפאלו, רגיל היה לבא מספר שבתות בשנה לחצר הרה"ק רבי שמואל פרנקל מדאראג זיע"א, במוצאי שבת קדש, היו מדברים יחדיו בשיח שרפי קדש עד שעה מאחרת בלילה.

באחת הפעמים שישבו הני צדיקי במוצאי שבת, נכנס החסיד ר' מנדל מלמד להזכיר את בנו, שסובל מחלשה. אמר לו הרבי שיתן לבן לשתות מים עם סקר, וירוח לו. לא הספיק ר' מנדל לצאת את הבית, והוא שמע את הרבי אמר ל'בית היוצר' שעשה רק כאשר כתוב בתורה, (שמות כג כה), 'וברך את מימרי', ואחר כך 'והסרתי מחלה מקרבך'. (אמרי ספר, עובדא דשמואל)

כאשר התפללו החבר'א קדישא של הרה"ק בעל שם טוב זיע"א בראש השנה ביחד, נפלה קפסת הטבק של אחד התלמידים והוא הרימה כדי לשאף טבק, חברו שעמד לצדו, התרעם לרגע במחשבתו, כיצד יתכן לחשב על דברים גשמיים אלו, באמצע תפלת ראש השנה.

ברוח קדשו, ראה הבעל שם טוב כי את מחשבתו זו העלה המקטרג כנגד החבר בפני בית דין של מעלה, על ידי כך נגזר על החבר להסתלק באותה שנה, הוא נסה לסגור עליו, אולם ללא הועיל.

בליל הושענא רבה עשה הבעל שם טוב עלית נשמה, ועלה בידו לפעל שבמדה והתלמיד המקטרג ימליץ זכות עבור חברו, יפטרוהו מגזר דינו הקשה.

נכנס הבעל שם טוב לבית המדרש, ראה את תלמידו זה שונה משנה תורה, ונטל ממנו כח מחשבתו עד כדי שלא עלה בידו להמשיך עם פגנות כראוי. נסה התלמיד לטכס עצה לכוון כראוי ולרכז את מחשבותיו, עד שלבסוף בקש מחברו מעט טבק, אז שבה אליו רוחו.

משארע עמו זאת, הרהר בדעתו כי ישנן נשמות עדינות ללא קשר לגשמיות העולם, שרק הרחת טבק וכדומה שהוא דבר שהנשמה נהגית ממנו ולא הגוף (ברכות מג:), מזין אותו, זה עקר תקונו בעולם.

בתוך כך עלה במחשבתו אותו חבר שהרים את הטבק שנפל בתפלת ראש השנה, והחל להרהר אולי אותו תלמיד תקן רבות בהרחתו.

מילין קירין וחידישים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהנרדא שליט"א

מִי־הֵתָא

חֲזֵה־תָא

חֲזֵה־תָא דְאִוּרֵי־תָא
סִימָן חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְרָשָׁה

סימן מן השמים לדעת אם פעל נחת רוח לפניו

רק המכוון לשם שמים בלבד נשאר
בהתחדשותו בעבודת ה'

כענין זה אפשר להבין שלאחר כל ההכנות המרובות והמעמד הנשגב והמרומם של מתן תורתנו הקדושה ציוה ה' יתברך למשה רבינו ע"ה 'עלה אלי ההרה והיה שם' (לעיל פסוק יב), וכפל לשונו לומר 'היה שם' כוונתו שיהיה שם במחשבה גם כן, שיתרכז במטרתו ולא יהיה לו שום מחשבה אחרת זולת קבלת התורה הקדושה והורדתה לעם ישראל.

[וכענין זה תירץ הרה"ק ר' יחזקאל מקאזמיר ע"ה (דברי ישראל משפטים ד"ה עלה) ואמר, כגון מי שהוא אצל רבו, אם ראשו ומחשבתו בביתו הרי הוא כאילו אינו שם כלל אצל רבו, וזהו שנאמר 'היה שם' דייקא, וכנודע מכתבי הבעל שם טוב ז"ל מקום שהמחשבה של האדם מגעת שם הוא כולו. ואכן מעשה שהיה עם חסיד אחד מחסידי הרה"ק הנ"ל שביום חמישי נפל לו חשק בליבו לנסוע לרבו ולהסתופף בצילו על שבת קודש, ובתוך כך נפל במחשבתו היות וביום שלישי יתיקיים יריד בעיר הסמוך והוא צריך היות שם עם מסחרו, ואולי לא יוכל לקבל פרידת שלום מרבו מיד ביום ראשון ולא יוכל להיות על היריד, עד שהחליט שאם כך יהיה יסע בלי פרידת שלום. וכשבא בערב שבת קודש להרה"ק הנ"ל לקבל שלום, נתן לו שלום ופטר אותו מיד לשלום, באמרו סע לביתך כי לא תאכל אצלי בשבת, ומיד הבין החסיד שראה ברוח הקודש מה שבליבו, ואמר לרבו אין אני צריך ליריד הזה, וענה לו הרה"ק אם כן תאכל אצלי בשבת, ואמר אז התורה

וּמְרָאָה כְבוֹד ה' כָּאֵשׁ אֶקְלֵת בְּרֹאשׁ הָהָר לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל (כד יז). הנה כל איש ישראל בעבודתו לה' יתברך בתורה ובתפילה ושאר מצוות הרי הוא מביא תענוג ונחת רוח גדול למעלה בשמים, ומפסוק זה לימד **הקדושת לוי** (ד"ה ומראה) סימן לאדם הרוצה לדעת האם יש לה' יתברך תענוג מעבודתו, יסתכל אם נתעורר תמיד בליבו התלהבות אש קודש רשפי אש שלהבת יה בעבודת ה' ובתפילה ובלימוד תורתו הקדושה, אזי בודאי מוכח שיש לה' יתברך נחת רוח מעבודתו, ולכך מסייעים לו מן השמים ומכניסים מחשבות קדושות לתוך לבו, ולזה אמר הפסוק **ומראה כבוד ה'**, כלומר, הסימן כשירצה האדם לדעת אם רואה כבוד ה' והקדוש ברוך הוא נהנה ממנו, **כאש אוכלת**, אם לבו בוער כרשפי אש.

המתפלל בהתלהבות גם ביחידות סימן מובהק שהוא גורם נחת רוח בשמים

והוסיף הרה"ק **בעל מעגלי צדק מדענש ע"ה** (ד"ה ומראה) נופך מדיליה, שאם מתפלל בהתלהבות ברבים ובציבור אין כל כך ראייה שכן אולי יש בו פניות בשביל התפארות בני אדם, אבל אם כשמתפלל ביחידות בינו לבין קונו אז גם כן בוער כאש ובקרבו ישים אור בו, אז סימן מובהק ומופת חותך שלבו בשמים, וזה נרמז בהמשך הפסוק הנ"ל, **ומראה כבוד ה' כאש אוכלת כפירוש הקדושת לוי** שאם הוא **כאש אוכלת** אז הוא **מראה כבוד ה'** שכוונתו לשמים ומביא נחת רוח למעלה, אולם תנאי בדבר, שהוא מתלהב בין כשהוא **בראש ההר** - ביחידות, בין אם הוא **לעיני בני ישראל** - בציבור, שהכל שוה אצלו.

הגשמיות וכך לא נזכר בכל מה שעשו לו אחיו. וזאת מוטל על כל איש ישראל לזכור בעבודתו התמידית בין בתורה ובתפילה, בין בשאר מצוות ומעשים טובים, שיחשוב כאילו הוא יושב לבדו ואין איש סביבו, או שמו ולא בשביל שיכבדוהו בני אדם וכדומה, וכך יוכל להחזיק מעמד ולעבוד את ה' יתברך בהתחדשות תמידית בכל עת.

וזהו פירוש הכתוב (דברים לב יב) 'ה' בְּדָד יִנְחֶנּוּ וְאִין עֲמֹו אֶל נְכַר', על פי הכתוב 'עין לא ראתה אלהים זולתך' (ישעיה סד ג) כי יש צדיקים הנזהרים מפניות ועושים כל מעשיהם בהתבודדות למען יצילו מהרהורים שלא לשמה, ולפעמים שהם מוכרחים להיות בין הבריות בשעת תפילתם וכדומה ודואגים איך יצילו מגאווה, וה' ברחמיו רואה כשרון מחשבתם ויושיע להם גם כשהם ברבים שיהיה בעיניהם כאילו הם נמצאים לבדם באין רואה, וזהו עין לא ראתה זולת אלקים גם כשהוא ברבים, ובוזה מבואר 'ה' בַּדָּד יִנְחֶנּוּ וְאִין עֲמֹו אֶל נְכַר', שה' בעוזרו להיות תמיד בהתבודדות או שיהיה אצלו כאילו 'עין לא ראתה' והוא לבדד, ואז 'אין עמו אל נכר' דהיינו פניות שלא לשמה (נועם מגדים האיזון ד"ה עוד נראה).

על הפסוק הנ"ל 'עלה אלי ההרה והיה שם'.
וכך אמר דוד המלך ע"ה (תהלים כד ג) 'מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה'' ומי יָקוּם בְּמִקוֹם קְדָשׁוֹ', שהרבה אנשים עולים במדרגות הסולם להר ה' ומתעוררים לעבדו כרצונו יתברך, אך עיקר שאלתו מי יזכה לקום במקומו, להישאר ולהחזיק מעמד בקדושה תמידית ולא ליפול ממדרגתו הגבוהה. ועל זה נאמרה תשובתו בצידו 'נְקִי כַפַּיִם וְכַר לִבִּי', רק כשהעליה הינה לשמה מבלי שום כוונה זולת שיהא נחת רוח להבורא ברוך הוא, 'ובר לבב' שאיחד את שתי הלבבות כאחד לעבוד עבודתו השלימה ואז מלאך רע יענה אמן בעל כרחו, והוא יָקוּם בְּמִקוֹם קְדָשׁוֹ.

בעת עבודת ה' יחשוב שיושב לבדו ואין איש עמו
וזה גם כוונת הציווי למשה רבינו ע"ה קודם מתן תורה 'אִישׁ לֹא יַעֲלֶה עִמָּךְ וְגַם אִישׁ אֶל יָרֵא בְּכָל הַהָר' (שם לד ג), רמז לכל איש ישראל שיפשוט מעצמו כל הלבוש הגשמי של התפארות והראות מעשיו לבני אדם ויכוון רק לקיים ציווי הבורא יתברך שמו, וכענין שכתוב אצל יוסף הצדיק (בראשית מה א) 'יִקְרָא הוֹצִיאֹו כָּל אִישׁ מֵעַל יוֹגֵו וְלֹא עֲמַד אִישׁ אִתּוֹ בְּהִתְדַוֵּד יוֹסֵף אֶל אָחָיו', כלומר הוציא כל האנושיות מעליו והיה לו התפשטות

מִלְתָּא דְפִלִּיָאָה

כשמספר בגנות אדם מצטרף חלילה לעד חמס לקיום עדותו

אֶל תִּשְׁתְּ יָדְךָ עִם רִשְׁעֵי לְהִיתֵי עִד חֲמָס (כג א). מה מאוד יש להיזהר שלא לקטרג על שום אדם מישראל, ואפילו אם חברו נהג שלא כהוגן זיהר מלדבר בגנותו, כי השטן אין לו נאמנות לקטרג בשמים על בן ישראל, וגם אם הוא מוסר עדות בבית דין של מעלה הרי אינו כי אם עד אחד, והתורה אמרה (דברים יז ו) 'עַל פִּי שְׁנַיִם עֲדָיִם יוֹמַת הַמֵּת', ועצת השטן היא להמתין עד שימצא יהודי מספר רעה על חברו, ואז הוא מצרף אותו אליו להיות כמו שני עדים כדי להכריע הדין לרעה, וזהו שהזהירה התורה **אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס**, 'רשע' הוא השטן, וצריך להיזהר שלא להצטרף עם השטן להיות עמו עד חמס כנגד יהודי אחר. ולכן גם כשצריך לגנות אדם רשע, יאמר בפירוש שאינו מגנה את האדם כי אם את מעשיו הרעים.

המלמד זכות על חברו גורם טובה לעצמו

ובאמת כפי מה שנוהר מלדבר רעה על חברו, הרי הוא גורם בכך טובה גם לעצמו, כי הרבה פעמים עומד האדם לדין בפני בית דין של מעלה על מעשיו, ואין הדין נפסק בשמים בלי הסכמת בעל דין בעצמו, וכמו שאמר הבעל **שם טוב ע"ה** שקודם גזר הדין שואלים להסכמת כל באי עולם, וגם את האיש הנדון בעצמו שואלים לדעתו, וכיון שהוא מסכים גוזרים את הדין על פיו, והסביר הרה"ק **רבי נחמן מברסלב ע"ה** (ליקוטי מוהר"ן תורה קיג) שבודאי אין אדם מסכים לחרוץ דינו לרעה, אלא שמביאים אותו מן השמים לידי טעות, וממלגלים שישאלו אותו כעין זה על אדם אחר, והוא אינו יודע שבהבל פיו הוא גוזר את פסק הדין שלו בעצמו, וזהו שאמר חז"ל (אבות פ"ג מט"ז) 'ונפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו', היינו שמבלי דעתו הוא עונה ופוסק על גזר דין שלו בעצמו, ולכן צריך האדם מאוד להיזהר שלא לחרוץ דין על שום אדם, כדי שלא להביא עצמו לידי סכנה.

ברזא דאז"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

בית המקדש של מעלה מכוון כנגד בית המקדש של מטה

לְמִקְדָּשׁ מְעֻט, אזי ברוב רחמיו וחסדיו של הקב"ה הוא מטלטל את בית המקדש של מעלה ממקומו בכדי שיהיה מכוון כנגד בית המקדש של מטה, דהיינו בתי הכנסיות ובתי המדרשות שעם ישראל עוסקים בהם בתורה ובתפילה.

והנה בפרשת משפטים מדובר בזמן שיגלו ממקומם, כמו שפירש רש"י: **הנה אנכי שולח מלאך**, כאן נתבשרו שעתידין לחטוא ושכינה אומרת להם 'כי לא אעלה בקרבך' (להלן לג ג). ולכן יפה דקדק רש"י בלשונו הקדוש לומר 'בית המקדש של מעלה מכוון כנגד בית המקדש של מטה', שהודיע להם ה' יתברך שאף אם יחטאו ויגלו מארץ ישראל, אף על פי כן יעתיק בית המקדש של מעלה שיהיה מכוון כנגד בית המקדש של מטה, דהיינו בכל מקום שיתפללו ויעסקו בתורה הקדושה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות.

[הוסיף בנו הרה"ק רבי יששכר דוב זלה"ה מבעלזא נופך מדיליה, כשעל פי דבריו יישב גם לשון רש"י בפרשת ויצא בפסוק (בראשית כח יז) 'וזה שער השמים', שפירש שם שהבית המקדש של מעלה מכוון כנגד בית המקדש של מטה עכ"ל, כי אצל יעקב אבינו ע"ה עדיין לא היה בית המקדש בנוי, ובזמן שאין הבית מקדש קיים משרה הקב"ה את שכינתו במקום שהצדיקים לומדים ומתפללים, כמו שפירשו בספרים הפסוק בתהלים (עח ס) 'ויטוש משכן שלו' אזי 'אהל שיכן באדם', ולכן הוצרך להעתיק את הבית מקדש של מעלה כנגד הבית המקדש של מטה דהיינו מקום ששכב יעקב אבינו ע"ה].

משה ואהרן ע"ה ידעו לכוון עשיית הכלים במשכן שיהיו כנגד כלים של מעלה

על פי דבריו ניתן להבין מה שגילו לנו חז"ל

הנה אנכי שלח מלאך לפניך לשמרך בדרך ולהביאך אל המקום אשר הכנתי (כג כ). פירש רש"י: בית המקדש של מעלה מכוון כנגד בית המקדש של מטה.

דקדק הרה"ק ר' יהושע מבעלזא ע"ה שבפסוק לעיל (שם טו יז) בשירת הים 'תִּבְאֲמוּ וְתִטְעַמְוּ בְּהָרַיִם וְנִחַלְתֶּם מִכּוֹן לְשִׁבְתֶּם פְּעֻלַּת ה' מִקְדָּשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנֵנוּ יְדִיךָ, שינה רש"י בלשונו וכתב לפרש שהמקדש של מטה מכוון כנגד כסא של מעלה, וצריך ביאור האם בית המקדש של מעלה מכוון כנגד בית המקדש של מטה, או ההיפך, שבית המקדש של מטה מכוון כנגד בית המקדש של מעלה.

בזמן שישאל על אדמתם בית המקדש של מטה נבנה מול בית המקדש של מעלה

וביאר בדברי קדשו ביאור נפלא, שבאמת בית המקדש של מעלה נבנה למעלה בשמים במקומו הקבוע עוד לפני שנבנה בית המקדש של מטה, וכאשר בנו בני ישראל את בית המקדש של מטה בהר המוריה זכו לכוונו ממש כנגד בית המקדש של מעלה. וכענין זה מיירי רש"י בפרשת בשלח, שיביאם הקב"ה אל הר נחלתו ויהיו ישראל שרויין על אדמתו, ואז יבנו בית המקדש למטה מכוון כנגד בית המקדש של מעלה.

בזמן הגלות מכוון בית המקדש של מעלה כנגד בתי כנסיות ומדרשות שבעולם הזה

אולם כאשר חטאו ישראל ויצאו לגלות, והם גולים ממקום למקום וממדינה למדינה, אשר אז אין להם קדושת בית המקדש במקומה הקבוע בהר המוריה, ונשאר רק מעין קדושת בית המקדש בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, וכמו שדרשו בגמרא (מגילה כט.) על הפסוק (יחזקאל יא טז) 'אָהִי לָהֶם

במעשי התחתונים.

[וכמו שמובא באור תורה (אות ש) מהמגיד ממעזריטש ע"ה, 'דע מה למעלה ממך', אם נתעורר הצדיק באהבה גם הקב"ה נוהג באהבה, וכן אם התעורר הצדיק במידת היראה כן היא ההנהגה מן השמים. וכן הוא בתולדות יעקב יוסף (ויקרא): 'דע מה למעלה ממך', אי אכזריות או רחמים זה נמשך 'ממך', אי קיימא בנהירו דאנפין גורם כך למעלה, והוא הדין בעצבות או אכזריות או רחמים גורם כך למעלה.

וכעין זה כתב בנפש החיים (שער א פ"ד), וזה לשונו הנפלא: וזאת תורת האדם, כל איש ישראל, אל יאמר בליבו ח"ו, כי מה אני ומה כוחי לפעול במעשי השפלים שום ענין בעולם, אמנם יבין וידע ויקבע במחשבות לבו שכל פרטי מעשיו ודבוריו ומחשבותיו כל עת ורגע לא אתאבדו ח"ו, ומה רבו מעשיו ומאד גדלו ורמו, שכל א' עולה כפי שרשה לפעול פעולתה בגבאי מרומים, בעולמות וצחצחות האורות העליונים. ובאמת כי האיש החכם ויבין את זאת לאמיתו, לבו יחיל בקרבו בחיל ורעדה, בשומו על לבו על מעשיו אשר לא טובים ח"ו עד היכן המה מגיעים לקלקל ולהרוס בחטא קל ח"ו, הרבה יותר ממה שהחריב בנכונצ'ר וטיטוס וכו'. וראה עוד שם בהגה"ה שביאר בזה את דברי המשנה 'דע מה למעלה ממך' באותו אופן].

הפחד והשמחה בידיעה שכל העולמות תלויים במעשיו וביחוד במעשיו בבתי מדרשות

ומה מאד יחרד לב איש ישראל, חילו רעדה יאחזהו, ומאיך שמחה וצהלה על פניו, בידעו ובזוכרו איך שכל העולמות העליונים תלויים במעשיו הטובים ולהיפך ח"ו במעשיו הרעים, וביחוד צריך לזכור ענין זה כשעוסקים בתורה ובתפילה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות שבהם גלתה השכינה, שביותר מכוון הקב"ה את בית המקדש של מעלה כנגדם כמו שהבאנו לעיל, ועל ידי ההתעוררות בהם הרי הוא מביא שלימות לו ולכל העולם כולו התלוי ומקבל חיותו מבית המקדש.

שהראה הקב"ה למשה רבינו ע"ה מנורה של אש ומטבע של אש וכל תבנית המשכן ובית המקדש, כי למעלה בשמים כולם מוכנים במקומם, ומשה רבינו הוצרך לכוון את כל הכלים כנגד הכלים של מעלה. ובוזה גם יבואר מה שנשתבח אהרן הכהן ע"ה שלא שינה בהדלקת המנורה, וקושיית המפרשים מפורסמת מה החידוש שלא שינה, וכי זהו שבחו של אהרן, הכהן הגדול מאחיו, שלא שינה מצוייו מפורש של הקב"ה. אך על פי דברינו יבואר היטב, שהתורה הקדושה מעידה שזכה אהרן הכהן ע"ה לכוון בהטיבו ובהדלקתו את המנורה שתהיה כנגד המנורה של מעלה, וזהו שבחו שלא שינה.

מעלתו של בצלאל שידע לכוון את כל הכלים כנגד הכלים של מעלה

על דרך זה ניתן גם לבאר גדולתו ומעלתו של בצלאל שידע לצרף האותיות שנבראו בהן שמים וארץ כדאיתא בגמרא (ברכות נה.), ואף משה רבינו ע"ה אמר עליו 'בצל אל היית', כשגילה בצלאל את סדר עשיית הכלים של המשכן על פי הסדר שנאמר מפי הקב"ה על אף שמשה רבינו אמר לו בסדר הפוך, כי הואיל שנצטווה בעשיית המשכן והיה צריך לכוון את המשכן של מטה כנגד בית המקדש של מעלה, מן השמים אכן זיכוהו בידיעת כוונת הכלים בכדי לכוונם כנגד הכלים של מעלה.

גם בגלות המרה צריך לזכור שבחסי ה' ניתן לנו אפשרות לעורר הקדושה של מעלה אמנם מוטל על כל איש ישראל לדעת שאינו דבר שהיה ואינו, אלא גם בדורנו כשלדאבוננו אין בית המקדש על מכונו, עדיין צריכים להמשיך בעבודה זו, ולזכור שבזמנים אלו הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו מכוון את בית המקדש של מעלה כנגד בתי המקדש של מטה, ויש אפשרות לכל יחיד מ'ישראל לכוון את בית מקדשו הפרטי אם בלימוד התורה ואם בקיום המצוות בקדושה וטהרה, ובכך לעורר על ידם הקדושה מלמעלה כמאמר הרה"ק רבי דוב בער ע"ה המגיד ממעזריטש (מגיד דבריו ליעקב אות רח) על המשנה (אבות פ"ב מ"א) 'דע מה למעלה ממך', שכל מה שיש למעלה, הינו 'ממך' שהכל תלוי

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודת ה' על סדר הפרשה

יפגמנה חלילה בראיית העין או שאר תאוות הרמוזות בשן. וכמו שמעכתב גאולת נפשו של כל יחיד בפרטות נשמתו, כן גם בכלל ישראל, שע"י הפגם בעינים ובפה וכן בשאר איברים, מתעכבת גאולת השכינה.

וכך עורר בקדשו מרן הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק ע"ה (נועם אלימלך משפטים ד"ה וכי 'מכור'): וכי **ימכור איש את בתו לאמה וכו'**. על דרך הרמז יש לפרש, דהשכינה נקראת בת כידוע (זוהר יתרו פה:), ואמר הכתוב **כי ימכור איש**, זה הקדוש ברוך הוא שנקרא 'ה' איש מלחמה', **לאמה**, חלילה 'שפחה כי תירש גבירתה' (משלי ל כג). **לא תצא כצאת העבדים** בראשי אברים, פירוש, אם חס וחלילה תקלקל את האברים, שן באכילה, עיניים בראיה ושאר אברים, וגיד האמה בכלל צריך שימור גדול שלא ליתן מקום לאחוז כוחות הטומאה חלילה, ואם חס וחלילה תקלקל ותשחית האברים, אוי איך גרמת גלות השכינה שלא תצא מן הגלות המר.

עבודת האכילה בקדושה

ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימך וגו' (כג כה). ניתנה ליבנו להבינה מהו שפתח בלשון רבים - 'ועבדתם', וסיים בלשון יחיד - 'את לחמך ואת מימך'.

ביאר הרה"ק רבי ישראל מרוזין ע"ה שבתחילה אמר 'ועבדתם את ה'' שעבודה זו היא התפילה שהיא עבודה שבלב והיא נחלת הכלל, כי אין לך אדם שאין לו את הזכות להתפלל לה', אבל המשך הפסוק מדבר בעבודת האכילה בקדושה, 'וברך לחמך ומימך' שתהיה האכילה והשתיה כראוי, ובזה הזכיר לשון יחיד, כי לא הכל זוכים למדרגת אכילה בקדושה, אלא רק צדיקים קדושים הם הזוכים שתהיה אכילתם רצויה לפני ה' [כעין זה ראה גם בחידושי אגודת מהרש"א (ב"מ קז): ומדקדקים בהאי קרא דכתיב 'ועבדתם' בלשון רבים, וכתיב 'וברך את לחמך' וגו' בלשון יחיד, דהעבודה שהם מצות ה' כל ישראל ערבים זה בזה, מה שאין כן אכילה ושתייה כזו שמסתפקים בלחם

המשך בעמוד הבא

בקשת הקב"ה מהאדם - שמירת האיברים בטהרה

יְכִימְכֹר אִישׁ אֶת בְּתוּלָתוֹ לְאִמָּה לֹא תֵצֵא כְצֵאת הָעֶבְדִּים (כא ז). בזהוהר הקדוש (משפטים צו): דרשו: **וכי ימכור איש** זה הקב"ה. **את בתו** זו הנשמה הקדושה. **לְאִמָּה** להיות משועבדת תחת הגוף בעולם הזה. **אומר הקב"ה בבקשה** מכם **לא תצא כצאת העבדים** - שכאשר מגיע זמנה לצאת מהעולם ולחזור למקום ממנו חוצבה, **שלא תצא** מטונפת בעוונות, אלא שתצא לחופשי תהיה נקיה וברורה כדי שישמח בה בוראה וישתבח בה, ויתן לה שכר טוב בעידוני גן עדן, שעינוגים עילאיים כגון אלו לא ניתן להשיג כי אם בנשמה צחה ונקיה.

הזהרו על נשמתכם שלא יפגמו ראשי איברים שלה

מוסיף הרה"ק רבי נתן אדלר ע"ה רבו של מרן החתם סופר ע"ה, כי בדרך זו נפרש גם את דרשת חז"ל (קידושין טז). **לא תצא כצאת העבדים** בשן ועין וראשי איברים שבהם יוצא עבד כנעני, אבל אמה העבריה לא תצא בהם. וזאת מלמדת התורה לעם ישראל, **אנא שמרו על הנשמה הקדושה והטהורה שבתוכם**, שלא תצא חלילה בשן ועין, שחלילה לא תצא מן העולם לחזור למקומה ממנו חוצבה כשפגומים השן והעין שלה. **הלא ידוע** כי איברי הגוף הינם כנגד איברי הנשמה המתלבשת בהם, וכשאינו שומר עיניו או שאינו שומר פיו מלכת אחר תאוותיו, הרי שפוגם באיברי הנשמה, וחלילה וחס מגיעה לפני כסא הכבוד באיברים פגומים. ועל זה אמרה תורה **לא תצא כצאת העבדים**, היהירו שלא תצא כעבד בשן ועין, דהיינו עיניים פגומות או שיניים פגומות בתאוות האכילה הרמוזות בשן, שהם גורמים פגם לכל הנשמה, כי הם שורש החטאים ומהם נמשכת הטומאה לכל איברי נשמתו.

ראשי איברים פגומים מעכבים גאולת השכינה כך הוא בפרט אצל כל איש מישראל, שהקב"ה מבקש ממנו שישמור על נשמתו בטהרה ולא

אמר אאמ"ו נ"י היחודים אשר הם עושים קודם אכילתם ותשובות שקודם אכילתם, הלוואי שנהיו אנחנו עושים זאת בעת התפלה.

מעלת קידוש הגשמיות יותר מעסק התורה והתפילה

יסוד הדבר כי בשעה שאדם עוסק בעבודת ה' בתורה ובתפילה אינו צריך להיזהר כל כך מן היצר, כי 'שומר מצוה לא ייע דבר רע' (קהלת ח ה), ואין כח היצר גדול כל כך לפתות אותו ולהסירו מדרך טובה לדרך רעה, אבל כשהאדם יורד ממדרגתו ותאב לאכול אזי עלול היצר להכשילו, ולכן אם הוא מתגבר לשבר תאותו שלא לאכול ולשתות כבהמה, כי אם לשובע נפשו כדי שיוכל לעבוד ה' יתברך ולהיטיב ליבו בעסק התורה [וביותר אם הוא מכוון כוונות אחרות גבוהות מאוד בענייני תיקון הגשמיות ובירור הניצוצות בודאי תגדל מעלתו לאין ערוך ושיעור], אזי תגדל מעלת עבודתו ופועל נחת רוח לה' יתברך הרבה יותר מבעסק התורה והתפילה.

מורא רבו מסייע לקדושת האכילה

ומכל מקום גם מי שאינו בדרגת הצדיקים יכול לקדש עצמו באכילתו על ידי התקשרותו לצדיקים, וזה ענין האכילה במחיצת הצדיקים להשפיע קדושה ויראה למסובים על שולחנם, כי כל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה כאילו הנהנה מזיו שכינה.

כמו שכתב בתפארת שלמה (האזינו ד"ה לוי חכמו): וזה הסוד גלה לנו קדוש עליון הבעל שם טוב ז"ל, שיהיה ארוחת שלחנו עם הנלווים אליו כדי להשפיע להם השפע מסטרא דקדושה, וזהו שאמרו כל הנהנה מסעודה שתלמידי חכמים מסובים בה כאלו הנהנה מזיו השכינה, כי כאשר הנהנה פעם אחת מסעודה של הצדיק שנקרא 'כל', אזי מביא כח לסטרא דקדושה להביא השפע מהקדושה ונהנה מזיו השכינה.

ומים לא תמצא רק ביחידי הסגולה], כמו שכתוב (משלי יג כה) 'צדיק אכל לשבע נפשו', שכל אכילתו להשביע נפשו בלי הנאת הגוף, רק אכילה בקדושה רוחנית להשביע הנפש.

על ידי עסק התורה זוכים לקידוש הגשמיות

והנה עבודת ה' בתורה ובתפילה היא נחלת כל אדם, בבחינת דרך הכבושה לרבים, אבל עבודת הגבהת המעשים הגשמיים בקדושה אינה שווה לכל נפש, והיא בבחינת אורח ושביל ליחידי סגולה שבדור, ואמר הרה"ק מרוז"ן ע"ה שתחילת עבודת האדם היא לעולם בעסק התורה והמצוות, בבחינת 'קבל דרךך דעה' (משלי ג ו), בדרך הכבושה לרבים, ואם יתאמץ לעבוד את ה' בכל דרכיו אז יזכה לסיוע מהשמים לעובדו גם בהגבהת הגשמיות, כמו שמסיים הכתוב 'והוא יישר ארחתך', לעבוד את ה' גם באורחות הצדיקים המקדשים את כל מעשיהם הגשמיים [וזהו הרמז בלשון הכתוב 'אם בחקותי תלכו', לעבוד את ה' בתורה ובמצוות ובכל חוקות התורה, על ידי זה יתברכו ו'ונתתי גשמיכם בעתם', להגביה כל עסק הגשמיות בקדושה (עירין קדישין ריש פר' בחקותי)].

הצדיקים מתקדשים באכילתם יותר מבשעת התפילה

עוד זאת יפה כוח הצדיקים, כי בעוד פשוטי העם יפה כוחם בעבודת התפילה יותר מעסקם בצרכים גשמיים, הרי הצדיקים מקדשים עצמם בשעת האכילה יותר מבשעת התורה והתפילה, כדי שלא תסיח הגשמיות את דעתם מדביקות הבורא, ובזה פירש בנועם אלימלך (קרח ד"ה ואמרת) את הפסוק (ישעיה מ לא) 'וקווי ה' יחליפו כוח', שהצדיקים המקוים בכל עת לה' מחליפים דרכם מדרך פשוטי העם, ובעוסקם בגשמיות הם מתקדשים יותר מקדושתם בעבודת ה', וכמו שכתב באגרת הקודש להרה"ק רבי אלעזר ז"ל בן הנועם אלימלך, כך

יבא לאור ע"י מנחם אור לישירים
 © כל הזכויות שמורות
 אין להעתיק או לנעוץ ללא אישור
 מצדו של בית המדרש אור לישירים
 פיצוב ושימור: שוקי קנר

פרשת משפטים

הבדילה בין הרצון למציאות. באותם ימים היה מקובל שאבי הכלה נותן נדוניה חשובה לחתנו הנבחר, בפרט אם חשקה נפשו בחתן למדן, ואילו לר' פנחס שבקושי רב היה מזון כדי מחייתו לא היה מהיכן להביא את הנדוניה הרצויה.

בצר לה, החלה אשתו של ר' פנחס להציק לו: על מה אנו ממתנינים ומה יהא הסוף? הרי בתנו היקרה כבר הגיעה ל'פרק האשה נקנית' ואילו השדכנים אינם מביאים לנו הצעות נאותות ביודעם שאין לך פרוטה לפרוטה עבור נדוניה! ומשהחלה האשה לפרוק את אשר על לבבה, הייתה מוסיפה וטוענת בעוז ובתעצומות: הרי יודע אתה היטב שמעולם לא התלוננתי, תמיד קבלתי את הכל באהבה, ילדינו מסתפקים בלחם צר ומים לחץ, ואת טעמם של הבשר והדגים מכירים הם רק משבתות וימים טובים, גם בגדים חדשים מעולם לא זכו ללבוש. אולם בנוגע לשידוכים, עם זה איני יכולה להשלים. איככה אוכל וראיתי את בתי היקרה יושבת עד שתלבין ראשה או שמא חלילה היא תיאלץ לקחת בחור אשר לא לרוחנו.

במרירות רבה נענה ר' פנחס ואמר לאשתו: וכי מלח את מבקשת לפזר על הפצעים?! וכי איני עושה את כל אשר בכוחי וביכולתי להביא מזון ומחיה לבתינו?! מי כמוך יודעת היטב עד כמה אני עמל ויגע מדי יום ביומו בהליכות קשות ומפרכות בכל כפרי הסביבה, ביום אכלני חורב וקרח בלילה, ולמרות כל טרחתי אני מצליח בקושי רב להביא מעט כסף, ומה עוד אעשה לנו?

מריבה עם קונו

בכפר קטן סמוך לעיר ברדיטשוב, מקום מגוריו של הרה"ק רבי לוי יצחק זיע"א התגורר יהודי כשר וישר, תמים וישר דרך, ר' פנחס שמו. ר' פנחס לא היה מהלך בגדולות ובנפלאות, מתפרנס היה ביושר מרוכלות של כל מיני סידקית. וכך היה מנהגו: נוסע היה לאחד הירידים הגדולים שהיו מתקיימים מפעם לפעם, ושם היה רוכש שלל מוצרי סידקית, מחטים וחוטי תפירה ועוד הרבה כיוצא בזה.

בשובו מהיריד היה ר' פנחס מתהלך בעיר ברדיטשוב ובכפרים שמסביב, שם היה מסתובב מבית לבית ומציע את מרוכלותו לעקרות הבית. כסף גדול הוא לא עשה ממכירת הסידקית, ואך בקושי רב היה מצליח להביא טרף לביתו.

אם במזון לא זכה, הרי שבמשפחה ברוכת ילדים זכה גם זכה. מובן מאליו שהדחקות היתה 'תושבת קבע' בביתו. אך עם זאת לא נפגמה אמונתו בקב"ה ותמימותו הזכה. הגם כי ידיעותיו בתורה היו מעטות, טרוד היה על המחיה ועל הכלכלה ואין עתותיו בידיו ללמוד כרצונו, ירא את ה' היה מנעוריו, ובכל הזדמנות היה אומר פרקי תהלים וגורס מעט פרקי משניות שידע, ובדרך זו של אמונה פשוטה חינך גם את בני ביתו.

ויגדלו נערי. כמנהגו של עולם, השנים חולפות מהר יותר ממה שניתן לשער, והימים כצל עובר. בתו הגדולה בגרה והגיעה לפרקה. בחורה טובה הייתה וראוי למצוא לה חתן איכותי כפי שמגיע לה. אלא שחומת ברזל

את הדברים מפיו הבין את משמעותם: הוא, יהודי מאמין בן מאמין, יש לו חלילה טרוניות וטענות אל רבון כל העולמים?! האם אכן שמעו אזניו את מה שפיו דיבר, להזמין את הקב"ה לדין תורה?! וכי הקב"ה חייב לי משהו, בעוד שלעומת מעשיי הוא עושה עמי רק חסדים?! ור' פנחס נסוג אחור כשהוא מהרהר: עתה, לא זו בלבד שלא הבאתי על עצמי ברכה, אלא מי יודע איזה נזק גרמתי והבאתי על עצמי.

ואולם הצדיק, שאהבת ישראל הייתה חקוקה בלבבו, הבין מיד כי יהודי תמים זה לא בא להתריס חלילה. כפי הנראה באו מים עד נפש ואין אדם נתפס על דבריו בשעת צער. האיר הצדיק את פניו ושאל את ר' פנחס: אמור נא לי במה דברים אמורים? אם אמרת שיש לך דין תורה עם הקב"ה בוודאי שצרה צרורה מעיקה על לבך, דאגה בלב איש ישיחנה, הבה ונשמע את אשר בפיו, אולם לפני שאשמע את דבריו ברצוני להזמין הנה את חברי בית הדין הגדול שבברדיטשוב ויחד נשמע את הטענות והמענות שבשל כך אתה מבקש לערוך דין תורה עם הקב"ה.

הגבאי של ר' לוי יצחק נשלח במהירות להזמין את חברי בית הדין, ור' פנחס עומד בצד החדר כשהוא נרעד ונפחד ביותר, איבריו דא לדא נקשן, וכי קלה היא בעיניכם: דין תורה עם הקב"ה. חברי בית הדין מתאספים ומתיישבים על מקומם, ובראש מושב בית הדין יושב הרה"ק רבי לוי יצחק כשהיא עטוף בטלית ועטור בתפילין, פניו פני להבים. והוא פונה אל חברי בית הדין ואומר: הקב"ה נמצא עמנו, והיות וההלכה היא שנזקקים לתובע תחילה הרי שגם אנו נשמע תחילה את דברי היהודי הזה, שהוא התובע בדין תורה זה. רבי לוי יצחק פונה אל

ידעה אשתו של ר' פנחס כי הצדק עם בעלה. הוא עושה ככל שביכולתו, ולא בצדק היא מלינה עליו. התכנסה איפוא בהרהוריה ואמרה לו: שמע נא לעצתי! הנה בערינו מתגורר הצדיק הקדוש רבי לוי יצחק, סניגורם של ישראל. דלתו פתוחה לכולם והישועות מתגלגלות שם על הארץ. הכנס אליו ותבקש את ברכתו שבוודאי תעשה פירות למעלה ולמטה!

לאחר הרהור נוסף המשיכה האשה ואמרה: אל תפגע ממה שאומר לך כעת. אמנם איש טוב ומטיב אתה, אך עם זאת אתה גם בטלן! לפיכך חוששת אני שגם אם תכנס אל הצדיק, עדיין תסתפק בכך שתאמר לו כמה מלים בשפה רפה ולא יותר, ולכן מבקשת אני ממך: אל נא תהיה בטלן! עליך לדפוק על השולחן ולא להרפות מהצדיק עד שתשמע הבטחה ברורה מהצדיק כי קרובה ישועתנו לבוא.

יצא ר' פנחס מביתו לעבר ביתו של הצדיק. בליבו מהרהר הוא כיצד אכן יוכל שלא להיות בטלן, והלוא אשתו צודקת בהחלט. הוא טרוד במחשבותיו והנה עומדות היו רגליו בפתח ביתו של רבי לוי יצחק. הוא אינו מתמהמה, בצעדים מהירים ניגש הוא אל חדרו של הצדיק היושב ועוסק בתורה ואומר לו בקול בוכים: רבי קדישא, באו מים עד נפש ואין לי ברירה! יש לי דין תורה!

רבי לוי יצחק מתבונן בר' פנחס, רואה שפניו נפולות, ושואל אותו ברכות: אחי יקירי, עם מי יש לך דין תורה? ור' פנחס עונה בגמגום: רבי, יש לי דין תורה עם רבוננו של עולם!

הביט רבי לוי יצחק ביהודי התמים שעמד לפניו וראה אותו נרתע לאחור. הדברים שיצאו מפיו, החרידו אותו עצמו. רק לאחר שהוציא

העיז לפצות את פיו, אפילו רחשו של זבוב לא נשמע, הצדיק הקדוש שומע כעת את דבר האלוקים---

חלפו מספר דקות, ורבי לוי יצחק נגער ממחשבותיו ואומר לחברי בית הדין: מורי ורבותי, הבה ונפסוק בצוותא במותב תלתא, שהקב"ה צריך לעזור לר' פנחס ולהשפיע לו שפע ברכה והצלחה למען יוכל לקיים את מצות בוראו ולהשיא את בתו לבחור תלמיד חכם וירא שמים, ולתת להם נדוניה כמנהג בעלי בתים חשובים, וכך יוכלו להקים בית נאמן בישראל.

לאחר שכל הדיינים הסכימו עם רבי לוי יצחק, המשיך הצדיק ואמר: עדיין לא נעלה את פסק הדין על הכתב, היות ויתכן כי ישועתו של ר' פנחס קרובה לבוא. אנו נמתין ארבעים יום, ואם עד אז לא יוושע ר' פנחס, נכתוב ונחתום את דברינו אלו.

ארבעים הימים חלפו במהירות, ואילו ר' פנחס לא ראה עדיין את ישועתו. אשתו החלה לבקש ממנו שילך שוב אל הצדיק כדי שישלים את הדין תורה ויעלה את החלטה על הכתב, אולם ר' פנחס סירב ללכת, הוא עדיין לא האמין בעצמו על מעשיו הקודמים ויסורי המצפון שלו על תביעת הקב"ה לדין תורה עדיין פעפעו בקרבו. אולם אשתו שראתה את הישועה כמעט ומגיעה, הנה היא עומדת אחר כותלה, סירבה להניח לו, עד שר' פנחס נכנע והלך לרבי לוי יצחק לספר לו כי המועד חלף והישועה מתמהמהת.

נראה היה כי רבי לוי יצחק ממתין לו לרבי פנחס שכן תיכף ומיד עם תום דבריו נטל הצדיק בידו נייר, טבל את הקולמוס בדיו, והחל כותב את פסק הדין על הנייר. עם סיום הכתיבה

ר' פנחס ומעודד אותו לאמור: פתח פיך ואמור לנו מה מעיק עליך! מה הם הטענות שבשל כך אתה מזמין את הקב"ה לדין תורה?!

נענה ר' פנחס והתחיל לומר בקול רועד: שמעו נא רבותי דיינים מומחים, מיום עומדי על דעתי, חיי רצופים עוני ודלות. מנעורי עד עצם היום הזה, חי אנכי בדוחק משווע, עובד אני עבודה קשה ומפרכת ואין אני מצליח להביא טרף לביתי אלא לחם צר ומים לחץ, ילדי לבושים בלויי סחבות ונעליהם קרועות, ועם זאת תמיד קבלתי את דין שמים באהבה. אך מה יכול אני לעשות בשעה שבתי הגדולה הגיעה לפרקה, ואין לי כיצד להשיאה, עלי לתת נדוניה נאה ואילו בביתי אין כל.

קולו של ר' פנחס נסדק והוא המשיך: הקב"ה הוא זה שהטיל עלי את החובה להשיא את בתי, ועליו גם לתת לי את האפשרות לקיים את מצוותי! שמא תאמרו שעלי לחסוך כשפרוטה לפרוטה יצטרפו לחשבון גדול, דעו לכם רבותי שאין לי ממה לקמץ ולחסוך, וכי את מעט הלחם והמים שאני נותן לבני ביתי אמנע מפיהם? אין אני צריך לומר לכם, המשיך ר' פנחס ואמר, שלהקב"ה יש הרבה כסף, ומקרא מלא דיבר הכתוב 'לי הכסף ולי הזהב נאום ה' צבאות', כך שאין להקב"ה כל מניעה להביא לי מעות ברווח לפרנסת ביתי ולנישואי בני ובנותי! על כך אני מזמין את הקב"ה לדין תורה: רצוני לעשות רצוני, וחפץ אני כי תינתן לי האפשרות לכך.

פניו המאירות של רבי לוי יצחק בערו כלפיד אש, והוא פונה לחברי בית הדין בדברים מרטיטים: הנה את טענת התובע שמענו, עתה עלינו לשמוע את דברי ה'נתבע' כביכול! בחדר שררה דומיה מוחלטת וחרדת אלוקים. איש לא

זה. אם אכן אמצא בו כדברך, אחזיר לך מיד את הנייר.

הרכיב הפריץ את משקפיו, אך תיכף משניסה לקרוא את הכתוב בנייר ראה שהשפה אינה מובנת לו. הודיע הפריץ לר' פנחס כי הוא מתכבד לעלות יחד עימו למרכבה והם יסעו יחדיו לברדיטשוב, שם כבר ימצאו יהודי מתורגמן, שיקרא ויתרגם באוזניי את הנאמר בנייר זה. ברירה אחרת לא הייתה לר' פנחס והוא נאלץ לעלות על מרכבת הפריץ ולנסוע עמו חזרה לברדיטשוב.

בעמדם בשערי ברדיטשוב הורה הפריץ למשרתו: לך והבא לכאן אחד מיהודי העיר כדי שהוא יקרא לי את הכתוב בנייר. אני לא יכול לסמוך על אף אחד, אלא רק על אחד שאינו מכיר ואינו יודע את היהודי ואותי, ורק הוא יקרא לי נכונה את האמור בנייר. חלפו מספר דקות והמשרת שב בליווי יהודי בלתי מוכר. הפריץ, שבמהלך הדין והדברים התברר כי שמו הוא מנדרוזיסקי, פונה אל היהודי הזר ואומר לו: מבקש אני ממך שתקרא ותתרגם לי את האמור בנייר זה! ואותו יהודי מתחיל לקרוא את האמור בנייר: **לכבוד הפריץ היקר והנכבד מר מנדרוזיסקי ירום הודו! ---**

ר' פנחס מחויר לחלוטין, כולו המום לשמע הדברים ה'כתובים' בנייר, והוא צועק אל היהודי 'הקורא' בנייר: מה קרה לך? היכן כתוב בנייר זה כדברים האלה שאתה מקריא כאן?! והפריץ מתמלא כעס וחימה, הנה הוא שומע שהמכתב ממוען אליו וכעת הוא מבין שהיהודי ניסה לגנוב ממנו את המכתב הממוען אליו. הפריץ לא שולט בעצמו ואומר בחומרה לר' פנחס: מחוצץ! אל תוסף דבר אלי! הלא זהו מכתב המיועד אלי, ובאיזה רשות בקשת לקחתו ממני?

חתם הצדיק את שמו הקדוש ומסר את פסק הדין לר' פנחס, תוך כדי שהוא מוסיף לו דברי נחומים כי ישועת ה' כהרף עין.

ר' פנחס לקח את פסק הדין בידו ויצא מבית הצדיק בדרך לביתו. מידי פעם הציץ ר' פנחס בפסק הדין וקרא בו שוב ושוב. תוך כדי שהוא מהלך בדרכו החלה לפתע לנשב רוח סערה, והיא העיפה את כובעו. ר' פנחס שלא יכול היה להרשות לעצמו קניית כובע חדש, החל לרדוף אחר הכובע, אלא שכאילו מעשה שטן, כי תיכף כשהצליח לתפוס את כובעו, נשמת פסק הדין מידו והחל מתעופף באוויר. כעת ר' פנחס נבהל יותר, סבור היה כי בנייר זה טמון עתידו והנה הוא מאבדו כילד קטן שאינו יודע לשמור על חפציו. היה ר' פנחס רודף אחר הפסק בכל כוחו, והנה לפתע מגיחה מולו מרכבה הדורה, בתוכה יושב פריץ קשיש, והנייר עף היישר אל תוך המרכבה, אל ידיו של הפריץ.

בהלה רבה ניגש ר' פנחס אל המרכבה, והחל צועק אל הפריץ הזקן: אדוני, הנייר הזה הוא שלי! תן לי אותו! אני זקוק לי מאוד! הפריץ מסתכל על ר' פנחס כמי שנסתרה דעתו: חצוף אתה וחסר דרך ארץ! מה אתה מתפרץ בצעקות עלי. הואל נא לפתוח באמירת שלום ובקשת סליחה ולאחר מכן תבקש בעדינות את הנייר, הלא אינך חושב שאני זקוק לניירות שלך?!

ר' פנחס שהיה מתנשף במאמץ רב, בקושי הצליח להתנצל על מעשיו. הוא הסביר לפריץ כי הנייר חשוב לו מאוד, היות ועל ידו הוא עתיד לקבל סכום גדול של כסף. כעת התעוררה סקרנותו של הפריץ והוא נענה לו ואמר: אם כך, מעניין אותי לראות מה אכן כתוב בנייר

אפגשך פעם נוספת, אוי לך אם לא אראה אותך. לבוש בבגדים טובים כדרך שבני אדם לובשים.

ר' פנחס עוזב את הפריץ כשידיו ורגליו רועדות מרוב התרגשות. והיו רגליו נושאות אותו אל ביתו של רבי לוי יצחק כדי להודות לו על הישועה הפלאי לה זכה. לאחר שסיפר לרבי את כל אשר אירע, העז ר' פנחס ושאל: ילמדנו רבינו מי הוא זה הפריץ הקשיש שהזיל זהב מכיסו ונתן לי את כל הסכומים האדירים? רבי לוי יצחק העמיד פנים כעוסות והשיב: מה זה עסקך? הרי הפריץ אמר לך מה לעשות, עליך איפוא ללכת מיד לביתך ולעשות כמו שנצטוית על ידי הפריץ, אל תתמהמה, כדי שהפריץ לא יזמין לדין תורה... ('אז נדברו').

על הפסוק (שמות כג א): **'וְדָל לֹא תִהְיֶה רְבִיבוּ'**, מקדים ומביא רבינו האור החיים הקדוש את דברי הזוהר הקדוש (זו"ה, מגילת רות, כו):, שהעני בשעה שרואה את עצמו בדוחק הוא עושה מריבה כלפי מעלה, והמחזיק בידו של עני ועושה עמו צדקה, הרי שכביכול עם הקב"ה הוא עושה שלום, וזאת לפי שגורם לעני שיבקש מחילה מלפניו יתברך על כך שהטיח דברים כלפי מעלה, ובזה הוא עושה שלום בינו לבין קונו.

ובזה מפרש רבינו את כוונת הכתוב כאן, שיש בכך ציווי לתת צדקה לעניים, שכל עוד ואין חומלים על העניים, הרי שטענתו היא טענה נכונה, מפני מה הקב"ה זן לכל ואילו הוא מצוי ברעב ובעירום ובחוסר כל, וכדי שלא יסובבו הידור לריב העני עם הקב"ה, ראוי שיתנו לו צדקה כמעשה הקב"ה שהוא חונן דלים.

גם היהודי 'הקורא' בנייר משיב ואומר לר' פנחס: מצטער מאד בשבילך, אין אני יודע מי אתה ומה מעשיך, אולם תהיה סמוך ובטול שאין אני קורא מהפתק אלא את מה שנאמר שם! אין אני מוסיף או מחסיר ולו מילה אחת!

ואתו יהודי ממשיך במלאכתו וקורא את המשך דברי הנייר, והנה ר' פנחס שומע שבנייר זה כתובה פנייה נרגשת אל הפריץ מנדרוזיסקי בו הוא מתבקש לעזור ליהודי ר' פנחס העומד להשיא את בתו, ואין לו פרוטה לצרכי החתונה! ובשולי המכתב התנוססה לתפארת חתימה של אחד הפריצים, מידידיו הטובים של מנדרוזיסקי!

ר' פנחס עומד בצד, נבוך ואחוז רעדה. ואילו הפריץ יושב מהורהר. לבסוף, פונה הפריץ אל ר' פנחס ואומר: סלח לי, לא ידעתי שאתה מצוי במצוקה כה גדולה, אמנם התנהגת שלא כשורה, אך למרות הכל אתן לך את כל צרכי החתונה, כשכמובן שהמכתב המיועד אלי יישאר אצלי. והפריץ שולף מכיסו חבילת שטרות מכובדת, מתוכה הוא סופר חמש מאות רובל, סכום שהספיק לנדונייה בהרחבה לכמה בנות, והוא מוסר את הכסף לר' פנחס תוך כדי שהוא שואלו: האם זה יספיק לך להשיא את בתך? ר' פנחס מהנהן בראשו לחיוב, נוטל את הכסף מהפריץ ומודה לו. אלא שבטרם פרידתו מהפריץ, ממשיך הפריץ ושואלו: רואה אני שאתה לבוש בגדים קרועים ומטולאים, האם כל בני משפחתך לבושים כך? ר' פנחס מהנהן שוב בראשו, והפריץ אומר: אין זה ראוי להיות להיות לבושים כך, קח לך עוד חמש מאות רובל בתנאי קודם למעשה שתיכף ומיד אתה הולך לחייט ומזמין בגדים חדשים לך ולבני משפחתך, ואני מזהיר אותך שתדע מהיום והלאה שחובה להתנהג בדרך ארץ לפני פריץ כמוני, ולא זו בלבד, אם

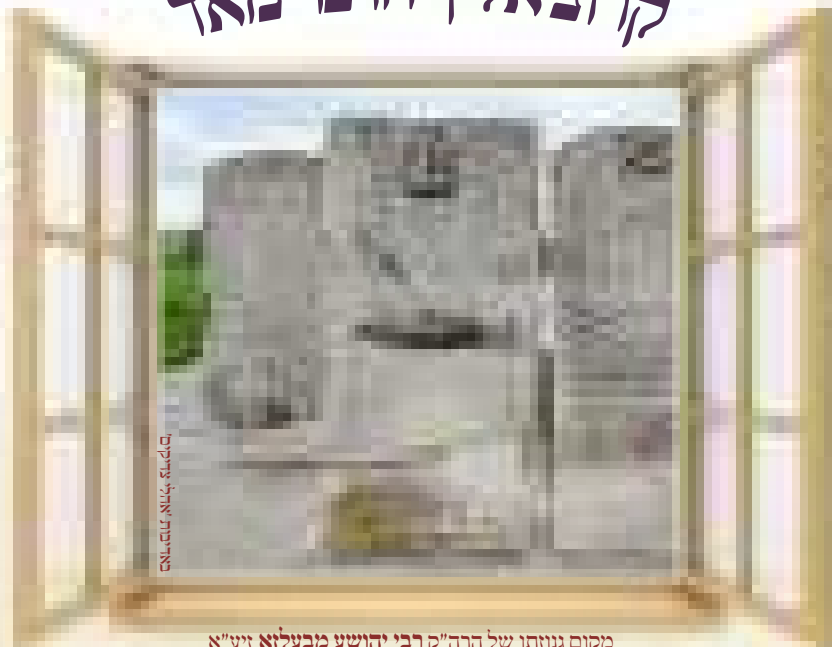
לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
ארמזנד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

אוריאל צילום

מקום גנוזתו של הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זיע"א

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
- מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך